

310738 ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును.

Vol. 10 } చెన్నపట్టణము 1924 వ సం॥ మార్చి నెల 14-వ తేది శుక్రవారము } No. 190
సంపుటము ౧౦ } రుథిరోద్ధారి నామ సంవత్సరము, ఫాల్గుణమాస శుద్ధ అష్టమి ౮. } సంచిక ౧౯౦

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు మంచిమందు

గొప్ప గొప్పవారిచే వేలకు వేలు యోగ్యతాపత్రములు పొందియున్నది. వందభాష చీటి చూచి కొనిన మోసముగలుగదు.

అమృతాంజనము సకలవిధ నొప్పులకు సంజీవంతిది

తలనొప్పిల మాన్పును, వాయువుపోట్ల బాపును,
చర్మపు నొప్పుల బారదోలును, పోట్లగొట్టును.
బెణుకుల భేదించును వాపుల రూపుమాపును.
తగ్గును తగ్గించును దురదనుతొలగించును.

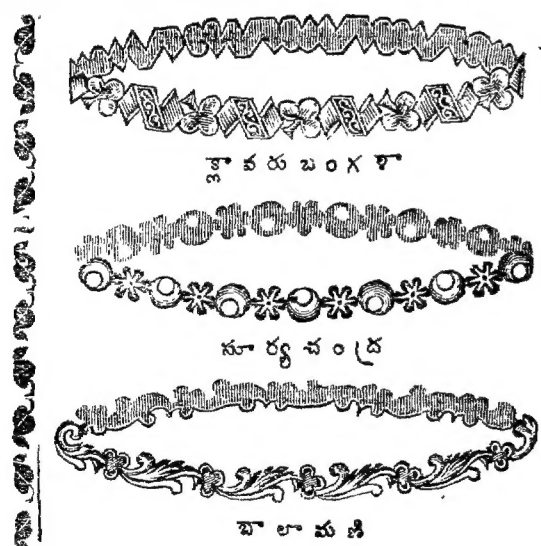

ఈమందును తద్దగానే చెమట పట్టుటవలన శరీర
మందలి దుష్పదార్థములను తొలగించి దేహమున
కారోగ్యము గలిగించును. నొప్పులు తీసివేసును.
విదేశములలో కూడ వాడుచున్నారు.

చక్కని డబ్బీతో సహా సీసా 1-కి రూ. 0-10-0 ప్రతియింట నుండదగినది

అమృతాంజనము డిపో, బొంబాయి లేక నెం. 7 తంబుళెటివీది మదరాసు.

చిత్రవిచిత్రపు గాజులకు పుట్టినిల్లు

ప్రస్తుతకాలమునకు తెగిన బంగారు గాజులు పలురకము
లలో అనేక కొలతలలో అమృతమునకు సిద్ధముగా నున్నవి.
2½ సవరము మొదలు 6 సవరములవరకు తయారగును.
చేదారము సహా మజారి జత 1-కి మజారి రూ. 10.0-0.
ఒకసారి మావద్ద చేరముచేసిన అంతయు మీకే తెలియును.
సవరము బంగారుకు పీచువెండికి పూచీ యివ్వబడును.
ఉమ్మడి రామయ్య శెట్టి గురుస్వామి శెట్టి కంపెనీ,
నగలవర్తకులు, 25 చైనాబజారులోడ్డు - మద్రాసు.

15/5 వెల్లింగుటన్ సిసీమా

ది స్టోషియల్ బుక్స్ సీసీమా
బుక్ మల్ హాల్ యొక్క ధైర్యసాహస ఆత్మదృఢత
8-9 శత్రువులను మృదీకరించి చెదవలెను.
ఇంటిలో నావ నల్ నూనూను, హాస్యముచూపబడును

నవలలు	సరస్వతీ గ్రంథమండలి	నవలలు
రాజమహేంద్రవరము		
ప్రకాశకుడు: అద్దేపల్లి లక్ష్మణస్వామి	సంపాదకుడు: తల్లావజ్ఞుల శివశంకరాశ్రమి	
ఇందు విశేషముగా మనోహర కథాకల్పితంబులును, భావపూరితంబులును నవరసభరితంబులు నగు చారిత్రిక— సాంఘిక—సాంసారిక—అపరాధపరిశోధక—నవలలు, ముచ్చటైన బొమ్మలతో ముద్దలూలకు క్యాలిగ్రాఫ్ లైండుతో డ్రెస్సింగ్ వెజిన్ రమావతి 200 పుటలతో రెండుమాసముల కొక్కటికే వెలువడుచుండును. వెలువడు ప్రతిగ్రంథమును పోస్టేజిగాక రు ౧-౧-౦ వెలకు బందాదారులకు బంపుచుండుము. చందాదారుగ జేరువారు ప్రత్యేకముము ముందుగ నాలుగణాలు చెల్లింపవలెను. ఆంగ్లభాషానవలారచయితలలో సగ్గణ్యుడగు ముస్సెన్ యొక్క కవివర్ణనచే రచియింపబడినదియు సాంధ్ర పత్రికా సహాయసంపాదకు లగు శ్రీ వెదురుమాడి శేషగిరిరావుగారిచే వ్యావయాకర్షణముగా వ్యవహరించబడిన సాంధ్రీక రింపబడినదియు, నీమండలిమండి పదునైదవగ్రంథముగ వెలువరింపబడునదియు నగు 'ఫాస్టు' అను నత్యధురత సంఘట నలచే నలరారు 3౧౦ పుటలుగల మొదటిభాగము—క్యాలిగ్రాఫ్ బయిండు నవలరాసము సిద్ధమగుచున్నది. పోస్టుఖర్చులు గాక చందాదారులకు రు ౧-౦-౦ ఇతరులకు రు ౧-౮-౦ అప్రెసియేషన్ అను సాంఘికనవల అనుబంధగ్రంథముగ వెలు వడుచున్నది. పోస్టేజిగాక చందాదారులకు రు ౦-౮-౦ ఇతరులకు రు ౦-౧-౦.		

విలువయైన సామానులు యినాం

ఒక రూపాయకు 2 గ్రాముల బ్లూటాక్ సిగరెట్ల
తంపబడును. (ఒకటిగ్ల 2 బుడ్లుపరాయనము) ఒకవిసోదమైన
ఫౌంటెన్ కలము ఒక ద్రాపరు, ఒక క్లిప్టరు, ఒక డబ్బుపాళీలు,
ఒకరబ్బరు. మొదలగునవికూడ ఇతరముగా పంపబడును. స్టాఫ్
కొద్దిగానున్నది తక్షణమే ఆర్డరు పంపుడు.

THE INDIAN STORE,
14, Nilmore Mitter Street, CALCUTTA.

అందురును వాడెద గెన

మామదనమంజరి టానిక్ మాత్రం

నీటినిబాడుటచే ఆయుర్ము. అంతుము, ఆరోగ్యము
కలగునవి వృద్ధిచేయును, అన్ని రకముల వ్యాధులను ఎట్టి సేదన
వైద్య మందించునామ నిమ్మన 4౧ మా. ౬ మా. ౧౦ మా. ౧౫ మా.
వైద్యకౌశ్య కాలానె-౦. ౧. ౨. ౩. ౪. ౫. ౬. ౭. ౮. ౯. ౧౦. ౧౧. ౧౨. ౧౩. ౧౪. ౧౫.

27 చైనాబజారులోడ్డు మద్రాసు.

పరియన్లు మానిస్త్రి

తైబరి

[కె. మార్కం డేయర్ గారు]

(2)

అత్యవశ్యకములయిన ఈ కింది సంస్కరణములను లెబ్బరి యధికారులు గమనింపజేయుచున్నాడను:-

1. ఇప్పటివఱకు లెబ్బరియందు లభించు వ్రాతగ్రంథము లన్నిటియొక్క నూచితమును వ్రాయించి అవకాశమున్న ముద్రించుచు లేక వ్రాతప్రతియొక్క పేజీలకు కండుబాటులను నుంచవలయును. డి. కేటలాగులు (ట్రయనిలు కేటలాగులు ఉన్న విగదా యని సమాధానము చెప్పవచ్చుచున్నా అవి అకారాధిగ నుండవలసిన దానివలన పేజీలకు కలుగు లాభ మంతగా కానివలదు. ఈ గ్రంథము లెబ్బరియందున్న దా లేదాయని చూచువారలకు డిస్క్రిప్టు కేటలాగు నుండి అవసరము నెఱుంగుటకు యెంతయో శ్రమపడవలయును.

2. ప్రభుత్వమువారి పరిశీలనకు క్రిందగాని ప్రజల పరిశీలనకు క్రిందగాని ముద్రితగ్రంథములయొక్క భాండగారమేలేదు. కావున ముద్రితగ్రంథములనుకూడ క్రమముగల యీ లెబ్బరి యందు చేర్చి యుంచవలయును. ఇదివఱకు కొన్ని గ్రంథములు గలవు. దానివలన కొంత యుపయోగముగలదు.

3. లెబ్బరియందు ముద్రితగ్రంథములు ఏయవియత్యావశ్యకమునా అయ్యది ఎచట లభించునో ఆ విషయమును అర్హులకు పేజీలకు వ్రాసియుండుటకు ఒక పుస్తకమును ఏర్పాటుచేసి సాధ్యసాధ్యముల గమనించి వారి సలహాలను గైకొనుచుండవలయును. ఇదివఱకే అట్టి యేర్పాటున్న దందుకేమో! అసంగతి పలు ప్రకారము తెలియదు. ఇట్టి విషయమును పేజీలకు నూచించుటకు తగిన ఏర్పాటు చేయవలయును.

4. గ్రంథపరిశోధకుల కష్టము లెట్టివియో విద్యాధికులకు తెలియనిదికాదు. ఏవయ్యింటికో ఒకరు తప్ప ఇట్టి విద్యాధికుల గల శోధకులు సాధారణముగ శ్రమించుటలేదు. అన్ని విషయములు లెబ్బరియందు గూర్చుండి పరిశీలించుటకు అవకాశముండదు. కావున యూనివర్సిటీ లెబ్బరివారు అర్హులగువారికి యాన్ని నియమము లేర్పాటుచేసి గ్రంథముల యిండ్లకు తీసికొని త పేజీలకు అవకాశము నెట్లు యిచ్చుచున్నారో అట్లే యీ విద్యార్థులకును చేయటం యత్యవశ్యకము. వలయునెడల లెబ్బరి గలదుగా. తన్ని యమానుసార ముచేటి

మహాద్భావము తీసికొనిపోరాదు. ఉన్నట్టూరింగు, కాని గతమునకు కారణం. కావున దెబ్బరేక యెత్తివేయవలెదగా యులకు దురుని కొండలనవచ్చును. తత్సమాధాన మేమనగా న తొలి లెబ్బరియందు, ఇంగ్లీషు గ్రంథములయందు చూపుచున్న యాదరణములలో నూరవంతులకాదు సరిగదా వేయవలయునను సంస్కృతదేశభాషలందు చూపుటలేదను విషయము వివరంగరహస్యము. కావున అచట ఆంగ్లేయగ్రంథము లధికముగా లేనందువలన, ఉన్నంతవఱకుననిచటనే సంస్కృతాది గ్రంథము లధికముగా నుండుటచేతను ఇట్టి లెబ్బరియందు వైయోర్పాటున్న యెంతయోలాభముగలదు. నియమము లేర్పాటు చేయవలయు యూనివర్సిటీ లెబ్బరివారి పుష్కరేతరములను నియమములకుండు కొంచెము ఉదారపాదముతో నియమము లానర్పటం యుక్తము.

5. సాధ్యమయినంత త్వరలో లెబ్బరిని వికాసమున ప్రదేశమునకు మార్చి తీరవలయును. ఇప్పుడున్న ప్రదేశము విక్కిలి సంకుచితము పట్టపగలే సాయంకాలమువలె తోచుచు ఒక్కొక్కప్పుడు పగలె దివసమాయము కావలసి వచ్చుచున్నది.

6. లెబ్బరియందు వ్రాతప్రతులలో రామబాణ క్రిములచేత దప్పములు జేర్చుచున్న గ్రంథము లేవిగలవో వాని బాబితా ఏర్పాటుచే వానికి ప్రత్యంతములు మాత్రమయినా వ్రాయించి తీరవలయును. ఈవని యత్యవశ్యకము.

7. గ్రంథములను కొనుపప్పుడుగాని నియమములను ఏర్పాటుచున్నప్పుడుగాని సాధ్యమయినంతవఱకు లెబ్బరికిచేరనట్టియు, ప్రభుత్వమువారి యధికారముక్రింద నుండనట్టియు విద్యాధికుల సలహాలను అవశ్యము గ్రహించి తీరవలయును. అట్టి సలహాలను గైకొనక ప్రభుత్వమువారి ఏవో కొన్ని నియమము లేర్పాటుచేసినవలన జనులకు సౌకర్యములేకగా ఉండవలెదగాయని సంతకించుచున్నాడను.

8. అక్షినునందుగల ఉద్యోగములయొక్క ఆంతరంగిక విషయవిచారణమునందు మాత్రము లెబ్బరియధ్యక్షులు ఉచితమున అధికారమునంతయు తాము వహించుచు తదితరములగు

9. పుస్తక సంపాదనము,
10. పుస్తకసంరక్షణము.
3. ప్రేక్షకులకు సౌకర్యమునర్పట మున్నగు విషయములందుమాత్రము లెబ్బరియందుగల భాషలను తెలిసినట్టియు, అధికారులు కానట్టియు విద్యావంతులను 10 రకు మించకుండ కనిపింపజేసి వారికి వైవిధ్యములను విప్పచెప్పవలయును. లెబ్బరి యధ్యక్షులుకూడా ఆకమిటియందు ముఖ్యముగా ఉండి తీరవలయును.

9. డి. కేటలాగులను (ట్ర. కేటలాగులను వ్రాయువప్పుడు ఇప్పుడవలంబించుచున్న రీతి నుంచిదియే. అయినను యంతాకొన్ని విషయములందు నూచించిన అత్యవశ్యముగను నుండును. ఈ విషయమునందు కమిటీవారి సలహాను గైకొనవలయును. కమిటీకి వెలుపలనుండు పండితులైనవలెనను ఆచరణములగు నూచనలను తెలిపి తేని వారి నూచనమును కమిటీవారి పర్యవేక్షణ గమనించి తీరవలయును.

10. ఎట్టి యధికారియనున సామాన్యముగా అందఱకంటె రెండుమూడంత లధికముగా కొన్ని సౌకర్యములు పొందవచ్చునని అంతకంటె సరికముగా పొందుట సామాన్యమయిన నేను భావించుచున్నాను. లెబ్బరికి వెలుపల గ్రంథములిచ్చి యాచారముండి తదాచారానుసారము వలసిన గ్రంథము లెబ్బరియందుండినను అడిగినసమయమునందు ఇతరులు తీసికొన్నందువలన గ్రంథములు లభించనియెడల మనస్సునకు కొంత సమాధానముండునని యట్టి యవకాశములేని సమయమునందు అనేక గ్రంథములు లెబ్బరికి వెలుపలనుండుట మర్చియుముకాదని నాతలంపు. అత్యవశ్యముగను నాకు తోచినవియు విషయములగు మిత్రులు నూచించినవియు అయిన కొన్ని విషయము లిందు వ్రాసివేడను. దీనివలన కొందఱకు మనస్సునకు కష్టము తోచునెడల బహువచన సంతోషార్థము వ్రాసినవిషయముగా వారు భావించి తృప్తిపడెదరు గాక.

11. వైవిధ్యము లన్నియు కేటలాగు నాకొక్కొకటి గలిగిన అసౌకర్యము చేతగాని లేక పుస్తకాలయమునందు గల యుద్యోగిగతులందు గల ద్వేషబుద్ధితోగాని వ్రాసినవిమాత్రము కావని ముఖ్యముగా తెలుపుచున్నాడను.

దక్షిణ హైదరాబాదు

(ఒక విలేఖరినుండి)

మహానుభావమహింబిన నై జామ్యకభువుగారి ఆగ్రహము

ఫిబ్రవరి నెల 20 వ తేదీ బుధవారమునాడు నగరాధ్యక్ష వసమనందు ముద్రపెట్టి గాడుకుండగు ప్యాకెటామెలు అనుపేరు గల ఉత్తరహిందూస్థాన్ వాస్తవ్యుని గాన విద్యావైఖ్యమును ప్రబల్చుటకు మహారాజా 50 కివత్ ప్రసాదుగా రాకగర్హమావేశపరచిరి. అట్టిభవన మహాభవన వహించిన నైజాముగభువుగారు ఆహ్వానింపబడిరి. ప్రభుత్వసభయొక్క సభాసభలు తోను, గౌరవ ఉద్యోగములును, తదితరములు సభ సలహాపించిరి. శ్రీపాదమెగారుకు నియమితకాలమునకు విచ్చేసి గాడుకుని పాడుకుండరి 50 కివత్మును విని యానందించుచుండు సందర్భమునకి వారి దృష్టిపాలకాధిపతియైన నవాబు సర్దార్ నవాబు బంగు బహద్దర్ విజాంకితుడు సర్దార్ జిల్లానుజైవ ప్రసాదము అప్పడావంతు కాలవైఖ్యవైది మార్చినియిండ్లకు. ఈవన యిహిం ప్రవర్తన కేరయ పాడుమెగారు కోపాద్ధితులైరి. సర్దార్ జిల్లానుజైవ యిహిం: "నీ వేరుకొనుచున్నావు? ఈభ ఆంధ్రాంగిక మైదనుకొంటి? నీగుసెనుకొనితలం చితివా? ఇట్లును కావని భావించితి? కాదనాడు సర్దార్ నీయెంచితివా? సభయందు విషయవిధేయతతో నగర్పాదకరతలములు మరచితివా? నీవెరి సమక్షమున నున్నది నీకు గోచరించుటలేదా?"

తన యవిధేయత తమవల గోరుటకు బదులు పోవుచున్న జరులగాన తన కాలం తిమ్మి కట్టుటచేత కాదువై కాదువైది మార్చిని యిండ్లని ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. శ్రీనివాం గారి ప్రత్యుత్తరమునకు మరంత అగ్రహావేశపరచిరి. అట్లేవో నీవానీకు వరుకుట వేరేభము వో? లేదా? నియమితకాలమునకు నీగార్హమైన కారణములను సహితము కల్పించుచున్నావా? పూర్వము మౌలిక సూది ప్రకారము వేస్తూరు కదవిండును నున్నట్టి (కేవల ప్రసాదు బహద్దర్ గారి వైఖ్యము) కెదర్చుకొని తనయజమాని శమతమున కనినయినగా నానీకులే యిండ్లకు

నీవు గమనింపలేదా? అని నెలవచ్చి "ఈ అసౌకర్యము మొదటి ఉద్యోగవన మహాభవన కట్టుకుని" చొప్పున అట్లాపించిరి. అంతట పోవుచున్న జరులగారి నగరలికి పంపివేయబడిరి.

గంగీరము ను గిసినమ్మకు శ్రీనివాం పాడుమెగారు మహారాజా 50 కివత్ ప్రసాదుగా 50 కివత్ ప్రసాదుగా రాకగర్హమావేశపరచిరి. అట్టిభవన మహాభవన వహించిన నైజాముగభువుగారు ఆహ్వానింపబడిరి. ప్రభుత్వసభయొక్క సభాసభలు తోను, గౌరవ ఉద్యోగములును, తదితరములు సభ సలహాపించిరి. శ్రీపాదమెగారుకు నియమితకాలమునకు విచ్చేసి గాడుకుని పాడుకుండరి 50 కివత్మును విని యానందించుచుండు సందర్భమునకి వారి దృష్టిపాలకాధిపతియైన నవాబు సర్దార్ నవాబు బంగు బహద్దర్ విజాంకితుడు సర్దార్ జిల్లానుజైవ ప్రసాదము అప్పడావంతు కాలవైఖ్యవైది మార్చినియిండ్లకు. ఈవన యిహిం ప్రవర్తన కేరయ పాడుమెగారు కోపాద్ధితులైరి. సర్దార్ జిల్లానుజైవ యిహిం: "నీ వేరుకొనుచున్నావు? ఈభ ఆంధ్రాంగిక మైదనుకొంటి? నీగుసెనుకొనితలం చితివా? ఇట్లును కావని భావించితి? కాదనాడు సర్దార్ నీయెంచితివా? సభయందు విషయవిధేయతతో నగర్పాదకరతలములు మరచితివా? నీవెరి సమక్షమున నున్నది నీకు గోచరించుటలేదా?"

మహారాజాగారు "ఏలినవారు నెలవచ్చి" మహారాజాగారు "ఏలినవారు నెలవచ్చి" మహారాజాగారు "ఏలినవారు నెలవచ్చి"

గర్హమావేశపరచిరి. అట్టిభవన మహాభవన వహించిన నైజాముగభువుగారు ఆహ్వానింపబడిరి. ప్రభుత్వసభయొక్క సభాసభలు తోను, గౌరవ ఉద్యోగములును, తదితరములు సభ సలహాపించిరి. శ్రీపాదమెగారుకు నియమితకాలమునకు విచ్చేసి గాడుకుని పాడుకుండరి 50 కివత్మును విని యానందించుచుండు సందర్భమునకి వారి దృష్టిపాలకాధిపతియైన నవాబు సర్దార్ నవాబు బంగు బహద్దర్ విజాంకితుడు సర్దార్ జిల్లానుజైవ ప్రసాదము అప్పడావంతు కాలవైఖ్యవైది మార్చినియిండ్లకు. ఈవన యిహిం ప్రవర్తన కేరయ పాడుమెగారు కోపాద్ధితులైరి. సర్దార్ జిల్లానుజైవ యిహిం: "నీ వేరుకొనుచున్నావు? ఈభ ఆంధ్రాంగిక మైదనుకొంటి? నీగుసెనుకొనితలం చితివా? ఇట్లును కావని భావించితి? కాదనాడు సర్దార్ నీయెంచితివా? సభయందు విషయవిధేయతతో నగర్పాదకరతలములు మరచితివా? నీవెరి సమక్షమున నున్నది నీకు గోచరించుటలేదా?"

ద్విత్వత్వమునాశ్చర్యము

దక్షిణహైదరాబాదు మూలమునందు మొదటి ఆగ్రహా నివాసములకు బహద్దర్ స్వామ్యమును బ్రాటిచి రెండునెలల సువర్ణములు 12 దినం. ద్వితీయమునాశ్చర్యమునందు 12 నెలల సువర్ణములు (6 వ మార్చి 1924, నాడు) పాత కాలమున, కచ్చేరీలకు వెళ్ళు ఇచ్చబడిన. చామనల్లాలోని రాచగర్హమావేశ మొలాయి దర్పాన జరిగెను.

ఈదర్పాన సువర్ణములను గుప్తాధిపతులకు, జాగీర్దారులకు, మన్నులవారును, ప్రభుత్వసభయొక్క సభ్యులును, గౌరవ ఉద్యోగములును, అమిత ఉద్యోగులును విచ్చేరిరి. నిర్దిష్టసమయమునకు 50 కివత్ మహాభవన వహించిన నివాంకితులు గారు దక్షిణిరి. శ్రీనివాంకిత యువరాజుగారును, రాంకట టుంబుకాని కిదికయిన విచ్చేసి దర్పాన సలహాపించిరి. మహాబూబు రెజిమెంటువారు సలామ లాసరిరి.

ప్రభువుగారు సింహాసానమునకు తరువాత వాయిద్యము జరిగెను. అటుపిమ్మట శ్రీనివాంకిత అగ్రహా నివాసముల సమావేశమైన ద్వైకాపాదములను, నవాబుగారి కిరణముల వారికి గల యవస్థపామాగ్నమైన ప్రతిభను గూర్చి వ్యక్తించుచు నివాంకిత ముక్కుబహద్దర్ మొదటి అగ్రహామెగారు సామర్థ్యతీతములను, పూర్వముతనకు తన స్వామ్యములను ప్రకటింపటము మొదలగు చరిత్రాత్మకమైన యంశములను తనాది నేటివఱకు అగ్రహా ప్రభుత్వమునకు బరిగిన మార్పులను దెలిపుచు గంగీరవశ్యావధా గాంచిరి. దనంతరము నవంబరు 20 వలెన, 2-4 మార్చి 1924 కివత్ మహారాజాగారు నగరాధ్యక్షమును నవాబు కేటామిచ్చిరు జరిగెను. మహాభవన లెబ్బరియందు 50 కివత్ ప్రసాదుగా 50 కివత్ ప్రసాదుగా రాకగర్హమావేశపరచిరి. అట్టిభవన మహాభవన వహించిన నైజాముగభువుగారు ఆహ్వానింపబడిరి. ప్రభుత్వసభయొక్క సభాసభలు తోను, గౌరవ ఉద్యోగములును, తదితరములు సభ సలహాపించిరి. శ్రీపాదమెగారుకు నియమితకాలమునకు విచ్చేసి గాడుకుని పాడుకుండరి 50 కివత్మును విని యానందించుచుండు సందర్భమునకి వారి దృష్టిపాలకాధిపతియైన నవాబు సర్దార్ నవాబు బంగు బహద్దర్ విజాంకితుడు సర్దార్ జిల్లానుజైవ ప్రసాదము అప్పడావంతు కాలవైఖ్యవైది మార్చినియిండ్లకు. ఈవన యిహిం ప్రవర్తన కేరయ పాడుమెగారు కోపాద్ధితులైరి. సర్దార్ జిల్లానుజైవ యిహిం: "నీ వేరుకొనుచున్నావు? ఈభ ఆంధ్రాంగిక మైదనుకొంటి? నీగుసెనుకొనితలం చితివా? ఇట్లును కావని భావించితి? కాదనాడు సర్దార్ నీయెంచితివా? సభయందు విషయవిధేయతతో నగర్పాదకరతలములు మరచితివా? నీవెరి సమక్షమున నున్నది నీకు గోచరించుటలేదా?"

ఎలక్ట్రిక్ పాకెట్టు లాల్లు

పూర్తిపెట్టు 1 కి	2-4-0
వేసెట 1 కి	0-12-0
బల్బు 1 కి	0-8-0
ఎలక్ట్రిక్ లైటును స్పింగ్ లాల్లు 1 కి	1-4-0
మొదటి, ప్రకృత ప్రకృత, రెండునెలల, కాలముకొరకు దినము 1 కి	
	0-12-0

మినియో క్రిక్ స్టోర్

83, చీనాబాబుగోడ్డు, నందరాను.

క.కత్తాలో అగ్నిప్రమాదము

ಕೃತಕವು ವಾಸ್ತವ, ಗೌರವದ ಜಿಲ್ಲಾ,

Winnipeg

జెయిటో విషాదము

ప్రభుత్వ పక్ష నివేదికము

తుపాకుల ప్రేల్పుటను సమర్థించుట

1924 ఫిబ్రవరి 21 వ తేదీని జెయిటోలో జరిగిన విషాదమును గూర్చి విచారించుటకు నియమింపబడిన పంజాబు సీనియరు సర్జిస్టు ఫర్మన్లను పేజి 11 లు బలవంతపెట్టెను గారు బాబెట్ల, ఆ నివేదికను ప్రకటించిరి. అందు యీ క్రిందివిధముగ చెబుటచేసెను:-

“ 1924 ఫిబ్రవరి 21 వ తేదీని నాభాసంస్థానమందలి జెయిటోలో హుషీజిత 500 మంది వచ్చి గురుద్వారసంఘమును గూర్చి అఖండ పాతమును మరల ప్రారంభించు సుద్దేశముతో నున్నట్లు జరిగిన విషాదమును గూర్చి విచారించుటకు యిచ్చటి ప్రభుత్వము వారు నన్ను నియమించిరి. నేను 66 మంది సాక్షులను విచారించితిని. అందు నాభాసంస్థాన పాలకుడుగ నున్న జే. విల్సన్ బాప్ట్స్ను గానినని, ఫరీదు కోట రక్షణ సంఘాధ్యక్షునిని యిద్దరు సభ్యులను, ఆరోజున పనిలోనున్న మిలిటరీ ఆఫీసులను, రెవెన్యూ కర్నలు జే. సి. కోల్ట్రీయు డి. జి. థెరోజులూ, రెవెన్యూ కర్నలు ఐ. జి. గ్రెగ్గూ, థెరోజులూ పోలీసు నూపరింపెండంటు గారలను, నాభాసంస్థాన మందలి గ్రామస్థల ననేకులను, హుషీజిత ఆకాలీసభ్యుల కొందరినను విచారించితిని

రాజుకు 25 అరెస్టులు

“ సాక్షులు చెప్పిన సాక్షులను వివరించుట కుముందు, అకాలీలు గురుద్వారమును అఖండపాతమును ప్రారంభింపబోవునపుడు జెయిటో వద్ద నాభాసంస్థానాధికారులు రాజున్న 25 మంది అరెస్టు చేసి ధనికైపునట్లును. వారు యెల్లప్పుడూ ముద్రాపాత మార్గముననే యుండిరి.

హుషీజిత ఉద్దేశ్యము

“ కాని హుషీజితయొక్క ఉద్దేశ్యము మాత్రము ఆ పేరులోనున్నటుల భిన్నముగ నున్నది. వాపు ధర్మార్థమున గురే గురుద్వారమును ప్రవేశించి అఖండపాతమును ప్రారంభింప ముద్దేశించిరి. ఇతరు అకాలీ వలె గురుద్వారమునకు బోవు మార్గమున మామూలుగా అరెస్టుగటకుండునట్లు పడలేదు. ఒకసారి నెట్టి తేసినను వారు మరల మరల రా నిశ్చయించుకొనిరి. ఆ ప్రయత్నములందు వారు ప్రాణములనుగాడ గోల్పోత సంసిద్ధులుగ నుండిరి. కావున జతయొక్క ఉద్దేశ్యము మరియొక విధముగా బలపత్రముగ నుండెను. ఏ మైనను ప్రత్యేకముగ భేదము గానించుచున్నది.

సాక్షులను బట్టి చూడగా అట్టి జతయొక్కటి రేపుడుట అకాలీ ప్రజలను నాభా వాసులకు క్రొత్తగానే దోచెను. కాగా దైర్ఘ్యసాహసములు గల వారే ముందుకు వచ్చి ఆజతలో జేరి కొంత పనిజేయుట కవకాశముండెను. ఆజతతోబాటు ప్రాథమిక గిద్దానీ, దాక్టరు కిచిలూగార లుండుటవలన యీసంగతి కాంగ్రెసులో అతివాద పక్షమునకుగూడ యిష్టముగ నుండెను. కావున ఆజత జెయిటో బోవుటలో మార్గదర్శకమున ఆగివోట్ల వెల్లె గుంపులు గుంపులు జేరుచుండిరి. వారికి కొందరు మిఠాయిలును పండ్లును కొనిపెట్టుచుండిరి. మరికొందరు మామటకు మాత్రము వచ్చి జతదర్శనము మాత్రము జేసికొని వెళ్లి పోవుచుండిరి. ఇంతేగాక చాలమంది వారివెంట వచ్చి ప్రార్థనపించి, యెవరైన హుషీజితను అడ్డగించు నెడల దౌర్జన్యమును ప్రయోగించెదమని బహిరంగముగ ప్రకటించియుండిరి. హుషీజిత యందు సభ్యుడగు జగతుసింగు గారు జతకు 500 మంది జేర్పునటుల నొకరు వాదానము జేసిన విషయమును చెల్లుచున్నారు. హరికేషుం, ద్రోణిజతలు హుషీజితను సందర్శించినటుల సాక్షులుగలరు. కాని వారిని పొమ్మనిరి. ఏలే వారుపోతూ హుషీజితను లాండినద్దగాని బర్గరీనద్దగాని కలిసికొనెదమని చెప్పిరి.

లాండినద్ద ఒక పెద్దద్రోణి జత వచ్చిచేరెను, అందు చాలమంది హరికేషుం సందర్శించినవారుగూడ గలరు. అచట సాయంత్రము దివాలముజరుగగా ద్రోణిజత సభ్యుడొక డువన్యసింగును హుషీజిత తేనుమునకై ౯0 మందిని వెంటవీసికొని వచ్చినటుల తెల్సెను. కాని హుషీజితయే వారికి భోజనముపాయము జేయవలసి యుండెను. ఇదివరలో జతను బాడవచ్చిన వారి విషయములో నట్టి యేర్పాటులేదు. అంతవరకు ఆభోజనములు హుషీజిత సభ్యులకు మాత్రమే యుండెను. అగ్రతరము హుషీజితవారికి భోజనములు తెల్సెను.

ఇంకను యేమనగా వారు బర్గరీ నుండి జెయిటోకుబోవునపుడు ప్రధానముగ జటదారు జతనాసి పనిజేయుటకు సమయమువచ్చినదని ద్రోణిజత కుపన్యసింగును. హుషీజిత ఆజతకు యేర్పాటు ప్రకారము సామల్పాకుల బోకుండ మోగా తాలూకాలోని లాండి గ్రామమునకు పోయిరని సాక్షులుగలరు. ద్రోణిజత సభ్యులు ముఖ్యులైనవారు మోగాతాలూకాకు జేరి దినవారు. ఆక్కడికి పోయినది ద్రోణిజత సభ్యుల అన్నిరకముల వారి సహాయమును బొందుటకై యుండెను.

థెరోజులూ జిల్లా కార్యదర్శినుండి జతబయలుదేరిపోయిన షిషు ద్రోణిజతహుషీజితను విడిచిపోయెననియు వారిలోకొందరు రక్షణ కాల్యాలను గలవనియు మోగా తనాసీల్దరు నివేదించినటుల థెరోజులూ దేవ్రూట్ కమిషనరు రెవెన్యూకర్నలు కోల్ట్రీ ముగారు చెప్పిరి. వారందరును గుంపులొ కలిసియుండుటచే నితరులనుండి గుర్తించుటకు పీలులేదన్నను వారు జత వెంటవచ్చి అల్లరిగుంపుయొక్క నాయకులని తెల్పుట కెంతయో సాక్షులుగలరు.

తుదకు ఆ జత ఫరీదుకోట జేతములో బర్గరీ చేరునపు టికి జనము గుంపు 8, 10 తేల మధ్యకు పెరిగెను. బర్గరీలో నాభాజేతస్థులు వచ్చి నిలవయుండి హుషీజిత అట్లు దండెత్తి వచ్చి వైసికులవలె గుంపులుగ వచ్చుట తప్పని వారిందుట కుండి తెల్పుట కెంతయో సాక్షులుగలరు. ఆగుంపు బర్గరీనుండి బయలుదేరినదిప వెట్టునుండి కొమ్మలను గొట్టి బెత్తములుగ జేసి బెత్తరని ఫరీదుకోట కాన్సిలు సభ్యుడు లిజతురాయుడు మరి కొందరు సాక్షులను చెప్పిరి.

నాభాసంస్థానపు ఏర్పాటులు

ఆ వెల్లె నాభా సంస్థానాధ్యక్షులు జతను గౌరవించి సత్కరించుటకై ప్రయత్నముల జేయుచుండిరి; ఈ ప్రయత్నము లేవనగా జే. విల్సన్ బాప్ట్స్నుగారు చెప్పినటుల ఈ 500 మందినిని నేనాదారులు రెండుమూడు వందలమందిని తీగెలు కంచెలు అడ్డువేసి చిన్న చిన్న పార్టీలుగ జేసివేసి అరెస్టుజేయుటకునెయ్యెడెను. అకాలీజనులు తజతమట్టును గుంపుగుంపులుగ జేరుచున్నారని నాభాపాలకునకు తెలిసినను గుంపంతయును హుషీజిత వెంటవచ్చునని ఆయన యెన్నడును తలంపలేదు.

ఈ పెద్దపెద్దగుంపులు రావలదనియు ముఖ్యముగ ఆద్రోణిలను జూతిన భయముగనున్నదనియు వారు గురుద్వారమును 50 మంది చొప్పున ప్రవేశింపవచ్చుననియు ఇంక నాభాగ్రామస్థులు రాయబారము నెడలి యెంత జెప్పినను లాభము లేక పోయెను. ఈ రాయబారముపోయినసభ్యులను వారు పోలీస్ జేసరనియు, ఆ గుంపు వీరియెడ మోటుగ ప్రవర్తించిరనియు సాక్షులుగలరు.

21 వ తేది ఉదయము 10 తేలమంది అకాలీలు ఒక అరెస్టుల దూరము వ్యాపించియుండి బర్గరీనుండి బయలుదేరిరి. ఆవుడు నాభాసంస్థానాధికారులనుండి ప్రవహించుకాలవద్దనే సంస్థానాధ్యక్షులు ఈ గుంపు నెదుర్కొని ఒకనోటినును జదివిరి. అంతగుంపులుగ పోవద్దనియు, తదవకు 50 మందివంతున బోయి అఖండపాతము కాగానే నాభాజేతము విడిచిపోవలెననియు అందు కోరబడెను. కాని వారు ఆమాటలను వినక ముందుకు బోవుచుండిరి.

బర్గరీవరకును సిక్కుమత గ్రంథములు గ్రంథసాహెబు ఈ ఊరేగింపు గుంపుముండుచుబడెను. కాని బర్గరీనుండి అయ్యది మధ్యమంచుబడెను. వారివెంట వచ్చినబాప్ట్స్కు పంపి వేయబడెను. ఒక వేళ పోరాటము సంభవించునెడల అపవిత్రముగాకుండ రక్షించుకొనుటకై ఈ యేర్పాటు చేయబడెననియు, ద్రోణిజత పార్శ్వములం దుండెననియు సాక్షులుగలరు.

నాభాపాలకునకు జనని అరెస్టుజేయుటకు వైస్య మవనరమని తోవకుండుటచేత ఆయనవద్ద కొందరు గ్రామస్థులను, పోలీసులను సంస్థానకార్యాలములో కొందరు మాత్ర ముండుకొనెను. ఇరువదిమంది పోలీసులకు తుపాకులుండెనుగాని మిగిలినవారి కందరకును టంగులుమాత్ర ముండెను.

ఈ జత కనుమేరలోనికి వచ్చుటకు కొంచెముముందు నే వారులలో నొకడును, ఫరీదుకోట కాన్సిలుసభ్యుడులిజతురాయ గారును పరిశీతుల తీవ్రతను చెప్పిరి. కాల్యాలమునపోయి లాటి తోబుడులు తుపాకులు చెచ్చుకొనవలసినదిగ ను తరువు జేసెను ఇంతలో కర్నలు మిరుపాడుగారు వచ్చిరి.

ఆజత అడ్డగోలుగా ముందుకువచ్చు అన్ని విధముల ఆయ భములను ద్రిప్పుచు భూమి వైకిలేయనట్లు వైకిరా బాడ నాభా పాలకుడు వెనుక దిరిగిపోవలసినదిగ ను తరువుజేసిరి. (ఈతి మింక పోయెనని గ్రహించి కర్నలు మిల్లెడుగారుగూడ అశ్వదళమున విరిపించి బర్గరీనుండి జెయిటోకు బోవు కోడ్డు కడమవైపు నుంచెను. గుర్కావైస్యము తెనిమిది దగ్గరలో రిజయ్యనం దుంబడెను.

ఈ అల్లరిగుంపంతయును జేగటువలన హుషీజిత కొంచెము కనబడకుండ బోయెను. అకాలీగుంపు మొదటి అడ్డె 200 గజముల దూరములో నుండెను. అప్పుడు జే.విల్సన్ బాప్ట్స్ నుగారు మరీకొందరు సంస్థానాధ్యక్షులతో కలిసిపోయి చేత తెత్తి బిగ్గరగ గొంతెత్తి అరచుచు వారి నంతట ఆగి వెడలిపోవలసినది చెప్పెను. వారుటలు జేయనియెడల తుపాకుల ప్రేవలని యుండునని హెచ్చరించెను.

కాని వారాయనమాటలు వినలేదు. వాళ్లు ఆయుధములు త్రిప్పుచూ వచ్చుటకు వచ్చితిమని చెప్పిరి. అందుచేత ఆయన అడ్డెలవద్దకు పరుగెత్తవలసి వచ్చెను. ఆగుంపు వెనుకముందు అలోచింపకుండ ఆయన వెంటనే వచ్చిరి. హుషీజిత జతయొక్క ఉద్దేశ్యముగ అహింసను వారు పూర్తిగ మరచిపోయినట్లుండెను.

తుపాకుల ప్రేల్పుట కు తరువు జేయుట

ఆ గుంపు నాయకులు బాప్ట్స్నుగారికి ఎనిమిది పది అడుగుల దూరములో నుండ గా ఆయన పోలీసువారిని మూడుసార్లు (ప్రేల్పువలసినదిగ ను తరువు జేసెను.

అట్లు జేయుట న్యాయమా.

ఇట్లు తుపాకుల ప్రేల్పుటకు తరువు జేయుట న్యాయమా కాదా యను విషయమును నిర్ణయించుటకు నిదినరగా చెప్పిన సంగతులను మరల చెబువలయును. ఆ జత మామూలుగానే త్రి గురుద్వార ప్రబంధక సంఘపు ఉత్తరువుల పైని బయలుదేరిన ఎట్టి ప్రోద్బలమును జేయు పరిశీతులు గల్గినను దౌర్జన్య రహితముగ నుండుటలు ప్రతిన గైకొనిరి. కాని వారు ద్రోణి జతవంటి దౌర్జన్య జతలతో జేరుటయు, యిష్టము వచ్చిన సాధనముల నెల్ల గైకొనుటయు బాడ భర్తృభంగముగ గానిండును. వారు చెట్లకొమ్మలను గొట్టుట బాడ వారి నావుట జేమైన ప్రయత్నములు జరుగునెడల దౌర్జన్యమును ప్రయోగింప సన్నద్ధులైనటుల చెలియగలరు. హుషీజిత జతదారు చిత్తశుద్ధికి ఆ గుంపు వెళ్లిపోవలసినదిగ తన కార్యపవిత్రతను చెల్పి యుండినయెడల అట్లు జేయుగల్గియుండెడివాడే. హుషీజితవారు ద్రోణిజతను వెంటరానిచ్చి వారిచ్చిన మితాయీ అన్నిటిని దిని తంతరనులోను బర్గరీ ను కలిసి భోజనము జేయుటవలన వారిని చెట్లకొమ్మలకు కట్టకుండ ఆవుట సాధ్యము గాకపోయెను. గ్రంథ సాహెబు చుట్టును అన్నిరకముల అల్లరులను జేయనిచ్చిరి. వారు సామల్పానుండి లాండికి దోవమార్పుకొనుటయే తప్పక దోచుచున్నది.

పైనజెప్పినటుల ద్రోణిజతను జెయిటో సమీపించినపుడు వారు జేయవలసిన పనిని జేయుమని చెప్పి, హుషీజితవారు ఆజతను జెయిటోకు పోనియవలసినదనియు, దౌర్జన్యరహితముగ నుండెదమనియు జేయు ప్రతినబాడ అంతయును దొంగయెత్తగ గానించెను.

ఆగుంపు ఈజత వెంటవచ్చుటకు వీరు అంగీకారము నిచ్చిరని విశదముగ తెలియగలదు. కావున హుషీజిత తుంతవ్యయగాని పనిజేసి నాభాఅధికారులు గుంపుపైని కాల్యకుండ నుండ బాలని పరిశీతులను చెచ్చిపెట్టిరి. ఇదివరలో చెప్పినటుల వారు ఆ పంచాయితీని పోలీస్ జేసి జెయిటోకు బోవుమనే యుండిరి. వారేమియును లక్ష్యముజేయకుండ మోటుగనే పోవుచుండిరి వారు పరిపాలకునిని సంస్థానాధ్యక్షులను గూడ లక్ష్యము చేయకుండ వెనువెంటబడి ఆస్త్రములను ద్రిప్పుచు యేమి అడ్డము వచ్చినను సరికి వేయునటుల గానించిరి.

ఆగుంపు పిదపజేసినపనులు బాడ వారట్టి నిశ్చయముతో బయలుదేరినటుల చెలియచున్నది. తుపాకుల గాల్చెదరని హెచ్చరించినప్పటికిని వారు ముందుకుబోయిరి. నాభాపాలకుడు కాంతముగ గురుద్వార గ్రామమునకును జెయిటో గ్రామములకును ఉపద్రవము జరుగకుండ అపగల్గినంతవరకు ఆపెనుగాని యికను

నిన్నహోయడై పోయెను. ఆ సమకాలిని పరిస్థితులలో బలము నుపయోగించుట తప్ప ఆయనకు గత్యంతరము లేకపోయెను.

ఫోజుపూరుజిల్లా అధికారులు తలవదిలిపోయినదానికి దెచ్చుటకు జేసిన ప్రయత్నములను, ఫోజులోట అధికారులు అచటిపాఠులు జేరకుండునటుల జేసిన ప్రయత్నములను, పంచాంగములు భోవుటయు, ప్రభుత్వమువారు గురుద్వారములలోనికి 50 మంది చొప్పున రావచ్చునని ఉత్తర్వుజేయుటయు, పాఠకుడు విల్లను జాన్సునగారు బిగ్గరగా హెచ్చరికలు గావించుటయు జూడ అధికారులు యెంతకొంతుతో సహనములై ప్రవర్తించి రో దెలియగలను.

కాని వారుచేసినదానిని జేయుటకు నిశ్చయించు కొన్నటుల గాన్పించును. అందుచేతనే నాభా పాఠకుడు తుపాకుల ప్రేల్పించెను. ఆ జేయుటలో నేమియును తొందరపడలేదు. ఇట్లు కొంచెముగ తుపాకులు ప్రేల్పినను ఆ గుంపు వెనుకకు తగ్గునట్లు గాన్పించలేదు. వారు కుడిచేతు కొడిసి కొని డిబ్బీసాపాబులైపుకు తోసికొని పోయిరి. పరిస్థితులు మరల తీవ్రముగ నుండునట్లుండ విల్లను జాన్సునగారు మరల నింకొకసారి తుపాకులను మూడుకురుసలు ప్రేల్చుమని ఉత్త రువుజేసుగా నట్లే జేయబడెను.

అకాలిలుగూడ తుపాకుల నుపయోగించిరిని జూపుటకు తాత్పర్యముగలదు. నాభాసంస్థానములో దుబ్రిఖానావాస్తవ్యుడు ఇరాముద్దీనుగారికి యెడమ తొడకు గుండుతగిలెను. నాభాను పాకాసింగుగారి తలపాగాగుండు గుండుకూరెను. మరియొక గుండు తెలుటోవాస్తవ్యుని పగులు పందిరి తలపుగుండు దూరి పోయెను. మరికొన్ని గుండు బ్రిటిషుఆఫీసరు లనేకుల ప్రక్కను ప్రేల్చుట కొన్నింటిని అధ్యక్షుడు సర్దారు బహదూరు ఇంద్రసింగు గారి ప్రక్కనుపోయెను. ద్రోణిజతలోని జగతుసింగు ఒకతుపాకీ నుపయోగించిటలు అకాలిని పిడిపాతులు మాకు తెప్పించెదెల్లిన కమాముద్దీను, నాభానాసింగు, సర్దారు బహదూరు సర్దారు ఇంద్రసింగుగారులు యీకాల్పువారి వెనుకనే యుండిరి కావున ఆ గుండు అకాలిలవైపునుండి గాంయికా వైపునుండి వచ్చుటకు వీలులేదు. ద్రోణిజత నాయకత్వముక్రింద ఒక పెద్ద గుంపు ఆ జత వెంటకాలేదనటకు వీలులేదు. ఆద్రోణి జత నాయకునుచనింగు, డుల్లాసింగును బహుభులుండిరి.

కాని అకాలిలదన్న తుపాకులు విదో శవో పండ్లం శో అనువిషయము యీ విచారణయందు సమ్యక్ముగ దెలియ లేదు. అకాలిలదన్న యెన్ని తుపాకు లుండో నిశ్చయించుట ఆవ సరము లేదని తలంచెదను. శేను నిర్ణయించి తేల్చుకనెనది వారే మైన తుపాకులను కాల్చిరా యనియే. ఈవిషయముపై బాగుగ నాలోచించగా వారింద కొన్ని తుపాకు లుండెననియు వారు వాని నన్నింటి నొక్కసారియే కాల్చిరినియు దెలియగలదు.

ఎవరు ప్రారంభించిరి?

ఎవరుకాల్పును ప్రారంభించిరను విషయము సంతక విచారింపు నక్కరలేదు. ఎవరైనను ఆది ఆంత ముఖ్యముగానేగాదు. ఆద్రోణి తమ ఆదర్శము నెంతటి కష్టమునైన బొంది సాధింప నుకట్టియుండిరి. అట్టి సమయములో దండెత్తి వైకి వచ్చు చున్నపుడు తప్పించుకొనటకు తుపాకులను గాల్పుటతప్ప వేరు మార్గము లేదు. అకాలి గుంపు దౌర్జన్యముతో తుపాకులప్రేల్చుటకు గడంగుట చేత అధికారులు వారి విషయములో వారి చర్యను బట్టి యిష్టము వచ్చినటుల జేయునాస్తితంత్రము గల్గియుండిరి. వారు యథాప్రకారము కాంత మార్గము ననుసరించు నెడల అధికారులు వైబడి యెదుర్కొనె జరని కిద్దరుగ నుండకపోవుటచేత తుపాకులను కాల్పుకుండ ఆపి యుండెడి వారే.

కాని ఆగుంపు దానిసంతకు ఒక పెద్దయధ్యక్షుడు జేసిరి. వారు గురుద్వార తిబ్బీసాపాబును బలవంతముగ పట్టుకొనుటకు కుడిచేతు పురిగిడిరి. అప్పుడు నాభాపాఠకుడు మరియొక మూడుపాఠులు గుండుప్రేల్చుకనెనదిగ ఉత్తర్వు జేసెను. ఈలోపల మేజరు తెలుకొంగురే గారు అకాలిగుంపు తిబ్బీసాపాబులపై బడకుండుటను జూచి వారిపై తుపాకులను ప్రేల్చెను. ఆయన ఆవైపుగుర్కొనెనయితోనుండెను. ఆయనకిందనున్న మనుష్యు లుప్రద్రవపిడిలోనుండిరినియు, అకాలిలవైపుననుండి గుండుకొన్ని అడుగులదూరములో బడెననియు ఆయన జెప్పెను కాదు.

ఇదియొకపెదప ఆగుంపుకొన్ని నిమిషములు అటునిటుదిరిగిరి. చెర్లాచెదరెరి. సుచిసింగుగారు గుట్టుముపై నెక్కి కత్తిహాని పేతితో తిట్టుకొని ఇండ్లీపులో నుత్తెపులు జేయుచు నాయకుడుగ నుండవారు ధూర్తముగముందుకు జరిరి. ఏమైనను సరేయని యిటుముందుకుపోగా మేజరు లారీమరు గారును పదిమంది సోవా ట్టులును రెండుసార్లు తుపాకులను ప్రేల్చి చెల్లా చెదరుజేసిరి.

కుదకు అకాలిలు చెల్లాచెదరెపోయిరి. కొంతదూరము కర్నూలు మిర్జాపూరు వెంటబడి తిబ్బీసాపాబును జేరిన పార్టీని కలిసికొనకుండ జేసిరి. సోవారులు కుదకు వారిని వెదలగొట్టుటలో దౌర్జన్యమును ప్రయోగించలేదు. తుపాకులు కాల్పుకుండ లాటి యుపయోగించి యుండవలసినదని చెప్పెమాట ఆసమయము నకు సరిపోదు. ఆగుంపులోని వారలకు అస్త్రములును తుపాకులుగూడ నుండెనని యిదివరకు తెలిసియుంటిని. అట్టివారిని లాటిలో ఆపులేట్లు? ఈవిధముగ వారిని చెవరగొట్టుట అసలే సాధ్యముగాదు.

మరణములసంఖ్య

నాకువచ్చిన సాక్ష్యము ప్రకారము 21 క లేదీ సాయంత్రముకు 14 మంది అకాలిలు గుండుచెట్టులతగిలి చనిపోయిరినియు, 84 మందికి గాయములు తగిలెననియు, అందు మరునాటికి విడుగురు చనిపోయిరినియు తెలియుచున్నది. మొత్తము 19 మంది చనిపోయిరి. 29 మందికి గాయములు తగిలెను. మూడవరోజున పోలీసువారు ఫోజుపూరునుండి 80 మందిని గాయములు తగిలిన వారిని తీసికొనివచ్చిరి.

ఆంతగుంపులో యింతకొద్ది మందియే చనిపోవుట చూడ ఆలోచించి కొంతమాత్రమే కాల్చిరిని నాకు దోచుచున్నది. ఇందుకు తార్కాణముగ గ్రంథసాహెబును దీసికొనిపోవుచున్న పార్టీకి యెట్టిహింసయు జేయుకుండ తిబ్బీ సాపాబుకు బోనిచు వుంటే. గ్రంథ సాహెబున్న పల్లకి పైకి తుపాకుల గురిచెట్టె యెడల అయ్యది తిబ్బీ సాపాబును జేరియుండనిచే దీనినిజూడ సంస్థానాధికారులకు సహించిజతదౌర్జన్యమును ప్రయోగింపకుండ తుపాకులను గాల్పు సుకేళము లేదని తెలియగలదు. ఎవరో పెద్ద గుంపు వచ్చి గురుద్వారాను దొమ్మి జేసి పట్టుకొనవలెననిచు వచ్చుట చేత సాహిబ్ జత కొందరుగోల్పోయెను

తుపాకుల ప్రేల్చుట యొకపెదపచెట్టులు తగిలినవారికి ప్రభుత్వపంచారమైన పిదప కాంపుకు దీసికొని పోయినటుల సాక్షులందరును దెల్పుచున్నారు. గాయములు తగిలినవారికి మంచిచికిత్సజేసినటుల జతతోవచ్చిన సబ్ ఆఫీస్లెంటుసర్జను శేవారు సింగు సాక్ష్యము దెల్పుచున్నది. ఆయనకు గాయములు కట్టుటకు కావలసిన సామానులన్నియును సంస్థానాధికారు లిచ్చిరినియు, తనవారలకు వైద్యసహాయము జేయకుండ నాటంకపరుపలేదనియు, ఆయననుగాని వైద్యులసేబ్బందినిగాని కొట్టలేదనియు ఆయనదెల్పెను.

జత ఆరెట్టు

అంతట అధికారులు తిబ్బీసాపాబునట్లప్రక్కలను సాహించితన అరెస్టుజేసిరి. కాని గ్రంథసాహెబున్న పల్లకిని దాకకుండ గ్రామధర్మశాలకుగాని, గురుద్వారమునకుగాని దీసికొని పోవలసినదిగజోరిరి. ఆజతఆవరతులకు లోబడకపోయెను. కాని రాత్రి 10 గంటలకు వెదలిపోయిరి. అప్పుకుకొందరు సంస్థానపు సిక్కులు గ్రంథసాహెబును గ్రామధర్మశాలకు గొంపోయిరి.

ముగింపు

దీనిసంతకుజూడ ఆగుంపును సాహించితయునాభాసంస్థానాధికారులను ప్రజలును యెంత ప్రయత్నములు జేసినను వివర తప్పదాని పోయి, ఒట్టు దెలియక తుపాకులకు ప్రేల్చి యేమైనను సరే యని తుదికరకును సిదముగ నున్నటుల దెలియగలదు వారందరకును యీయధ్యపు అట దెలియును. అస్త్రములను ప్రేల్చి తుపాకులనే చేర్చిరి. నాభాపాఠులు బాగుగ నాలోచించి తొందరపడకుండనే తుపాకుల ప్రేల్చుమని యుత్తర్వు జేసెను. ఆ వచ్చిపోయిన వారి సంఖ్య జూచినయెడల తుపాకుల ప్రేల్చుటలో ఆ సమయమునకు తగినటుల జేసిరిని తెలియగలను. గాయములు దగిలినవారికి వెంటనే ఉపచారము జేసిరి. ద్రోణిజత చేరకుండినయెడల యీ విషయ మసలే జరిగి యుండనిదే.

(న) బలవంత సింగు నల్వూ

బాలెల్లా పి. సి. యస్.
8 మార్చి 1 క్లాసు మేజిస్ట్రేటు.

బెంగాలు బడ్జెటు

స్వరాజ్యసభ్యులు నిరాకరించెదరు

గ్రాంటుల నన్నిటిని మార్చి 12 క లేదీ సభలో నిరాకరించెద ము శ్రీమతులు జె. ఎం. నేనుగత్త, అబుదురు రాబిదుఖాను హిందూకంసర్కారు సర్వేకేళ నందమిత్ర, రమే శచింద్ర బాగ్ మున్నుకు తంగరావ్రి స్వరాజ్యసభ్యుల నోటిను బడినట్లు ఫార్మర్లు క్రిత ప్రకటించుచున్నది. ముద్రలు తీరము రూ 8 లగ్గింపవలెను. తిర్వానముగూడ ప్రతిపాదించెదమ.

అకాలిజతవారి ప్రయాణము

భారత శాసనసభలో చర్య

ఢిల్లీ, మార్చి 12:—ఈ దినమున భారత శాసనసభలో ప్రోత్తి తీర్మానములను సంతకము, ముగింపు మార్గమున, రేఖాబి దినమున జేయబడిన తీర్మానము 500 ల అకాలిజతను గురించి చర్చించుటకు కాల్పులనునుకడవలెనని ప్రతిపాదించుచు, బుగు క్షిణమున రి దినమున గాభింజి వరకుల నుచనసహించుకొనవలెనని గోరి, తా ముకంపుర్తయుగ గాంధీగ ప్రవర్తించెనని నిర్దేశ, అఖిల దేశ తన మును సాగించుట యే తమ యుద్ధక మనియు స్పష్టము జెప్పిరి.

అనుమతిని నిరాకరించుట

అధ్యక్షు డీప్రతిపాదన సక్రమమైనది గాదని నిరాకరించెను. ప డిత ముగింపుగా, కొంతమంది సభ్యులు జేశీ కూంగ సభ్యుని ప్రతిపాదనకు నొక లేఖ నంపిరినియు, వారికి కను ప్రత్యుత్తరము లేదనియు, ఈవిషయమున సభలో చర్చించుటలేని యెడల, వారెప్పుడును చర్చించుటకు వీలులేదనియు, అందుచే రానున్న విషయమును తప్పించుట కీసభవారి కట్టి యురవాళమున నుండదనియు ముగింపుగా నుడిగిరి.

ఈవారా ఇ.కను బ్రిటిషు ప్రజేయుననే యున్నదనియు అందుచే నెట్టి యాక్షేపణయు నుండరాదనియు గాంధీగారు జడివిరి. ఒకనిబంధనయొక్క అర్థమును గురించి, అధ్యక్షులకును సభ్యులకును సంబంధము గలిగినప్పుడు సభవారి యభిప్రాయము ననుసరించి పోలే జని "పార్లమెంటరీ ప్రాక్టీసుని" మే గారు ప్రాసిన గ్రంథముగ గలదని డి. పి. సి.చాగూడు నుడిగిరి. అధ్యక్షుడు ప్రత్యుత్తర మొసగు కాకున్న సభలో వలె గాక నింభంబు అట్టి వ్యాఖ్యానాధికారముగ్గ అధ్యక్షునికి మాత్రమే లభింపవలెనె. గౌరవారికి ప్రత్యుత్తర మొసగుచు వారా ఇ.కను బ్రిటిషు సరిబాదులలోనే యున్నయెడల్యనీవిషయమును పంబుకావముగా చర్చింపవచ్చు నని నుడిగిరి.

గర్ మాల్యాను హెయలీగారు ముగింపుగా కార్యక్రమము ప్రకారము వారా ఈదినమున ఫోమకోట సంస్థానమున జేయవలయు, కాని అచ్చటకు జేవదలేదని ఇంగ్లా దెలిచుదనియు నుడిజెను. చేతలేదని కార్యక్రమ సింపు గాదనడిగిరి.

మరియొక ప్రతిపాదన

వెంకటే విషయము తిగి జరుగుకుండ జేవలెనని జిన్నా గారుపాదించిరి. కాని దీనిని గూడ అధ్యక్షుడు నిరాకరించెను.

ముగింపుగా, రేపు అకాలి జాతావారు జెయిటోవ జేను జని దెలియుకా యనిజు, అచ్చటి జరిపాలనకు ఎట్టి యుత్తర్వుల పంపిడియు దెలుపవలె ననియు ప్రక్షింపిరి.

ప్రత్యుత్తరము లేదు.

ఇ డో లెలిగ్రాపు శాఖ

గర్ పుకమోకనుచుగా. ఇండ్లో లెలిగ్రాపు శాఖ వ్యయమున 10 ల గ్గింపవలెనని ప్రతిపాదించి, ఇంజిలేపు కమిటీ నిరొత్తుకుండుదాను దెలిపినదానల గణని పరలే నిజునెగిరి. చుగి రీ కాదు ప్రత్యుత్తర మొసగవలెనెవారే వారు తమ ప్రసాదన నున సంజూరించుకొనిరి.

ప్రభుత్వము వారి ఋణములు

త వాగ్ ఋణములపై కల్పింపవలసిన డిడ్డి మొత్తములపై ప్రభుత్వము వారు పం కరాఖానాకు నింకాస్థానములకాదు (ప్రభుత్వమువారు రి యును నెచ్చిరై త్తి అయ్యదట్టియు, వా ణికాగిండు వెచ్చిచి, బలదననరెట్యూనా మిగిలినయెత్తమును ఆవ్యవస్థను కిగ్గి మిగిలెను, రాష్ట్ర ముగ్గిల కిగ్గి యుజిత ము నుపయోగించవలెనని గోరిరి

గర్ బాసెబా కెల్లుగారు ప్రత్యుత్తర మొసగిరి. రంగస్వామి అయ్యగారురై ర్వేఅస్యకట్టిల మొరై కావోబులుగా నుండరా దనిగావించినవాడనుచురెది ల్లా కెల్లు గానుచువును సోమవా రమున సమైములనన్నిటిని నిరాకరించుచున్నపుడు స్వరాజవాదు లు సంక్కిరణలచట్టుమే తొలగిపోవలెనని గోరినవారిలో నింత మార్పు గణించుచు కల్గింకొనిను. (జపు)

తీర్మానాత్ గ్రాంటులంగిరింపబడెను. అంతట సభవారు ఫలహింసములతో తిరిగి. (అ.నె)

సంజేములమీద నన్ను వేయుటో లాభకరము గాదని యును దురింత ఎక్కువ పోవలెను అన్నును విధించుటచే చేరెములకర్మముని తెలుపుచు ప్రభుత్వము కరవున అడ్మినిస్ట్రేషన్ తు కన్నులేను నిరాకరింపిరి.

ఆంధ్ర పత్రిక

1924 సం॥ మార్చి 14 న తేది

శుక్రవారము

యితో వ్యవహారము

హిందూదేశమునంతట కలవరపరచిన యితో కాల్పులవిషయమై విచారణసలుపుట కొక నిష్పాక్షిక విచారణసంఘమును నియమించుటకు బహులు బల్యంతసింగులను మేజిస్ట్రేటుగారి ద్వారా విచారణ జరిపించుటలో, పంజాబుప్రభుత్వమువారు తమ సంకుచిత హృదయమును వెల్లడిజేసిరి ప్రభుత్వోద్యోగి పంపెడి రిపోర్టు ఎటులుండనో ముందే యూహింపవచ్చును. ఇతడు ప్రభుత్వ దృక్పథమును మాత్రమే సమర్థించుట సహజము. పక్షపాతరహితముగ బ్రవర్తించుట యరుదు. బల్యంతసింగుగారి రిపోర్టు నాథారపటుచూపిని, ప్రపంచమును నమ్మింపదలచిన, పంజాబుప్రభుత్వమువారు అపజయము గాంచకమానరు. వీరి రిపోర్టు నిజమునకు పూత బూయుచున్నదని, ప్రతికలు వ్యాఖ్యానముజేయుచున్నవి. అధికారుల తప్పేమియు లేదని, బల్యంతసింగుగారి యుద్దేశ్యము, ప్రభుత్వ ప్రకటనమును వీరు సంపూర్ణముగ సమర్థించుచున్నారు. వీరి రిపోర్టు న్యాయశాస్త్రమునకన్నను రాజకీయాభిప్రాయముల నెక్కువగా నాధారముజేసికొనచున్నదని స్పష్టమగును. పక్షపాత భూయిష్టముగు నిట్టి రిపోర్టువలన, నెవ్వరికిని విశ్వాసము గలుగజోదు. అకాలీజత ననుసరించినవారు ఆయుధపాణులై యుండిరనువార్త అసత్యమని పెక్కుమంది దెలిపినను, బల్యంతసింగుగారిది యథార్థమని వెల్లడిజేసిరి. ఇంతియగాక, అమృతసరమునుండి బయలుదేరిన మాహిదీ జతగూడ పలువిధభాష్యా సహాయమును పొందుటకు బూనుకొనెనని వీరు సూచించిరి.

దౌర్జన్యచర్యలకు అకాలీజతగూడ కుమ్మక్కజేసెనని, నమ్మట దుర్లభము. అహింసా రక్షణ కొరకై ఎన్నిహింసలయినను సహించి, ప్రపంచము సం దద్వితీయమగు కష్టసహిష్టుత గనుపఱచిన అకాలీలు, పైకి అహింసను ప్రకటించి లోలోపల దుర్మార్గచింతచే ప్రేరేపితులై యుండిరనుట, కేవల విరుద్ధముగ దోచును. గిద్దానీ, కిచ్చూర్లను గూర్చి గూడ బల్యంతసింగుగారు చులకనగవ్రాసిరి. అకాలీ లింతటి దుర్మార్గచింతచే ప్రేరేతులై, అధికారులు తగినజాగరూకతతో లేనపుడు, పోలీసువారి కెట్టి నష్టము లేకుండుటకును ప్రజలకే తీవ్రనష్టము గలుగుటకును కారణమేదియో తెలియదు. వేనకువేలు ప్రజలు ఆయుధపాణులై యున్నచో, వారు ఎక్కువ నిరోధము చూపియుండరా? అధికారుల కాల్పును సమర్థించుటకు, బల్యంతసింగుగారెంతయు తంటాలు పడిరి. ఇతఁజనులు లేకుండ మాహిదీజతదారుడు తనజతను నడపుటకు సమ్మతించెననియు, మాటలలోను చెబులలోనుగూడ అహింసావ్రతమును అకాలీ లకలంబించెదరని వాగ్దానము జేసెననియు, బల్యంతసింగుగారు తమ రిపోర్టునందు ఒక్కకొనిరి. దీనిబట్టి అకాలీజతగాని, జతనాయకుడు గాని అహింసావ్రతదీక్ష నేమాత్రము విడువలేదని, స్పష్టమగుచున్నది. కాని బల్యంతసింగుగారి కీడి కేవలము కపటకృత్యమని దోచినది.

అన దురుద్దేశ్యమును కప్పిపుచ్చుకొనుటకు జత

దారు డిటులబలికెనట. బల్యంతసింగుగారి యూహ దురభిమానజనితమని గనుపించును. “కుక్కకు చెడు పేరుపెట్టి దానిని హతమొనర్పవలయు” నను ఆంగ్ల సామెతవలె, అహింసావ్రతదీక్షాబద్ధులగు అకాలీ జతకు సయితము బల్యంతసింగుగారు దురుద్దేశ్యముల గల్పించి వారిని నిందించుచున్నారు. అకాలీలు అహింస నవలంబింపదలచినచో, బహిరంగముగ దెలిపియుండెడివారుగాని, అడ్డమాడి ప్రపంచమును మోసపుచ్చుచేవారుగాను. ఆయుధసహితులగు అల్లరి మూకలు, అకాలీజతవారి ప్రోత్సాహమువలననే బయలుదేరినయు, అధికారుల కాల్పులకు అకాలీ జతయే బాధ్యతవహింపవలెననియు, బల్యంతసింగు గారు డెలుపుట కాథార మొతమాత్రము గనుపింపదు. మీదుమిక్కిలి నాభాఅధికారుల శాంతాది నద్దణములను, బల్యంతసింగుగారు మిగుల గొనియాడిరి. బల్యంతసింగుగారి రింతకన్నను వేరుగ వ్రాయజాలరు. ఇట్టి రిపోర్టులు కాగితపు ఖర్చుకు కారణమగును గాని, ప్రజలలో నెట్టివిశ్వాసము బుట్టించజాలవు అధికారుల కిందువలన సంతృప్తి గలిగిన గలుగవచ్చును. మొదట జతసంగతి యీ తీరున పరిణమించినది. సరియగు విచారణసలుపుటకు ప్రభుత్వమువారు బూసొయిరి. అకాలీలకు శాసనసభ్యులైట్టినహోయము గావింపజాలకజోయిరి.

ఇక రెండవజతసంగతి ఏమగునో దెలియదు. రెండవజతగూడ స్వేచ్ఛగ బ్రవేశించుటకు నాభా అధికారులను జ్ఞు నెసగరయిరి. వెనుకటి యనుభవములను సయితము వీరు పాటించరయిరి. అకాలీల నిశ్చయముమాత్రము మారజాలదు. వారుతమ విధులను యథేచ్ఛగజరుపుకొననిశ్చయించిరి. రెండవజతకు నిర్బంధముల దొరికినవలయునని గోరుటకు పండిత మదనమోహన మాలవ్యాగారనుజ్ఞ వేడగ, హైదరాబాద్ శాసనసభాధ్యక్షుడు సరాకరించెను. ఇట్టిముఖ్య విషయములలోగూడ, అధ్యక్షులు నిరంకుశముగ బ్రవర్తించుట యాచారమగుచున్నది. అధ్యక్షుని యుత్తరువు నతిక్రమించుటకు వీలులేదు. కామన్సు సభలో, అధ్యక్షుని యుత్తరువు నభిభిప్రాయము నకు విరుద్ధముగ నున్నపుడు, సభ వారి యభిప్రాయమే తుదకు కొనసాగును. సంస్కరణ శాసనముమాత్ర మట్టియవకాశ మొసగదనియు, తమ యుత్తరువే ఖాయమనియు, అధ్యక్షులు పలికిరి. ప్రజాస్వాతంత్ర్యవిషయమున, పార్లమెంటు సభవారి సాంప్రదాయముల సంగీకరింపకజోవుటయు, తదితర సందర్భములలో వానినే ప్రమాణముగ గైకొనుటయు, విచిత్రముగ దోషకమానదు. మరల నొక విషాదసంఘటనము జరుగకుండ చర్యదీసికొనగోరుటకు, జన్నాగారు అనుజ్ఞ వేడిరి. ఇదియు బనికీరాదని, అధ్యక్షుడు తుత్తరువొసగెను. శాసనసభలు ప్రజల జన్మస్వాతంత్ర్యములను రక్షింపజాలవని మరల తెలుతెల్లమయ్యెను. ప్రతిష్టంభమా, వెనుకబట్టెను. గాంధీమహాత్ముడు గోరిన రీతిని, అకాలీలు ధర్మవధమునువిడనాడక అహింసావ్రతమును దీక్షతో నివహించుచో, వారి మనోరథ మిడేరకమానదు. ఏలనన, తమలక్ష్యమును సాధించుటలో, అకాలీలు గనుపఱచిన త్యాగము నిరుపమానమై, ఎల్లరకు మార్గదర్శకమై యొప్పెను.

లా, ఆర్డరులు

లా, ఆర్డరు పదములకు, హిందూదేశమునందు విపరీతార్థమేర్పడినది. ప్రజాస్వాతంత్ర్య నిరోధమున కియ్యది పర్యాయపదమయినది. ఎల్లర కిది అనుభవైక వేద్యము. రీడింగుప్రభుగారు ప్రజల సంతృప్తి ముఖ్యమని ఎంతక, లా, ఆర్డరులను రక్షించుటయే తమప్రధాన కర్తవ్యమని భావించుచున్నారు. ఫలిత

మేముయినది? లా ఆర్డరుల పేరుతో ప్రజలహక్కులను భంగపరుచు కొలదియు, వారియసంతృప్తి మిక్కుటము గాజొచ్చెను. ఇప్పుడు వ్యాపించి యున్న విషమస్థితి కిదియే కారణము. ఇప్పటికింకను అధికారవర్గ మిహింసగలిగి గ్రహింపకుండుట శోచనీయము. లా, ఆర్డరుల విషయమై సామాజ్య శాసనసభలో నించుక వాదప్రతివాదము జరిగెను. క్రిమినలు లాసవరణ చట్టముక్రింద, పెక్కుమంది శాసనసభ్యులు జయిలుకు బంపబడిరని, పండిత మదనమోహన మాలవ్యాగారు వివరించిరి. నుప్ర సిద్ధమగు 144 శ్లోకక్రింద, మాలవ్యాగారిని నిర్బంధింప నెంచగ వారు ఆశ్చర్యమును అతిక్రమించిరి. ఈ సంగతిని మాలవ్యాగారు హెయిలీగారి కెరక పరచిరి. లా, ఆర్డరు లెటుల దుర్వినియోగమగుచున్నచో సర్దారు కర్తృత్వసింగు, గోస్వామిగార్లు స్పష్టపరచిరి. పాశము హెయిలీగారు ప్రభుత్వచ్యును సమర్థింపజోయిరి గాని, చేతకాక తలక్రిందులయిరి. మాలవ్యాగారిపై నిషేధపుటుత్తరువు ప్రయోగింప బడినపుడు, ౩౯ పిలియం విన్ శెటు గారు హోంమెంబరయినను, లామె.బరుభాగతీ యుడేయని, హెయిలీగారు బహులు జెప్పిఆక్షేపించిరి. డాక్టరు సప్రూగారి కీలోపము నంటగట్టవలె నని హెయిలీ.గారు హింపించియుండురు. కాని, లాఆర్డరులను పరిపాలించువారు హోంమెంబరేగాని, లామెంబరుగాదని ఎల్ల రెజిగినసంగతియే లామెంబరు కెట్టిబాధ్యతయుండజాలదు. ఐనను, లామెంబరుతో ప్రభుత్వమువారు యోచించుచుండు రని జెప్పి, హెయిలీ గారు తప్పించుకొనజూచిరి. ఆ సమయమున, డాక్టరు సప్రూగారు జబ్బుగనున్నటుల, మాలవ్యాగారు హెయిలీగారి కెరుక పరుచుటచే, వారు నిరుత్తులయిరి. హోంమెంబరుగాని, మరియే యితర ప్రభుత్వసభ్యుడుగాని, భారతీయలా గారాయని విచారింప నవసరములేదు. ప్రభుత్వయంత్రమున బ్రవేశించినపుడు ఎల్లరును ఒక్కవిధముగ నేదిరుగుచుండురు. ప్రస్తుతసమయమున లా, ఆర్డరులను కొనసాగించుచున్నవిధము నేరును సమర్థింపజాలరు. ప్రభుత్వము ప్రజలకు బాధ్యత వహించిన గాని, ఇట్టిదస్థితి తొలగజాలక.

స్వరాజ్యపక్షము

స్వరాజ్యపక్షము అధికారుల పరిహాసకు పాత్ర మగుట వింతగాదు. వీరి వెనుకాడెడి స్వభావము గాంచి, అధికారసభ్యులు చులకనజేయదొడంగిరి. జాతీయపక్షమున కొక దాతిగాని తెన్నుగాని గనుపింపదని, హెలీయిగా రధిక్షేపించిరి. నిన్నటిదినము ఏ. రంగస్వామి అయ్యంగారిొక యంశమును గూర్చి వోటుజేయునధికార ముండవలెనని గోరగ, ఇతకుపూర్వము ఇండియాప్రభుత్వశాసనమేతొలగవలయుననియు, సప్రయిలనన్నిటిని నిరాకరింపవలయుననియుదెలిపినసభ్యుడు, నేడుచట్టమును ప్రమాణముగ గైకొనుటవలన తమకెంతయు సంతసము గలిగెనని బ్లాక్కుగా రెగతాభిజేసిరి. శాసనసభలో బ్రవేశించినప్పటిను, అసహాయవాదులు దోవలోనికివచ్చెదరని యూహించిన అధికారులతలంపులు సఫలమగుచున్నవి. అందుచే వారికి సంతసముగలుగుట వింతగాదు. జెంగలు గవర్నరుగ లిట్లను ప్రభువుగారు, స్వరాజ్యపక్షముపై నాగ్రహము గనుపరచిరి. స్వరాజ్యపక్షమువారి ప్రతిష్టంభన ప్రయత్నములను సహింపవీలులేదని లండను టైముస్ ప్రతిగర్జించుచున్నది. కాని, స్వరాజ్యపక్షమువారిలోగలిగిన మార్క్సవాదిన, టైముస్ ప్రతినయితము సంతసింపక మానదు. హైదరాబాద్ శాసనసభలో ప్రతిష్టంభన మంతరించుటచే, సహకారమే విగిలియున్నది.

నియు భారతీయత నడుపుచున్నాడు. అది సకల మానవ శిక్ష

హి మా చేతనుయొక్క ర జేయకనుట నేను నాను
రానిని గనవరచుచున్నాను. నన్నొక స్నేహితునిగా మీరు
నిండునుట లేదు. బాప్తన మీరు నవ్వించుచున్నట్లే నాకు
నిర్దోయినది. అందుకై నేను నిరాశకడెంచుచున్నాను. ఇప్పుడి
ప్పుడు సంస్కరణమున మొదలుపెట్టినందున జనుమును
బాపగల్గుచు మన చూపుటయే సంపూర్ణబాధ్యతాకడ (ప్రభు
త్వాను సంపాదించుటకు మార్గము. రివ్యూకు కాలుమీదమాడ
మంత్రుల సలహా ను తీసికొని టుట నేను యిచ్చు నిం
చించుచున్నాను. కాన్సిలార్ అధిక సంఖ్యాకులై సంపూర్ణబాధ్య
తానింపఁ బ్రకారే పక్షమువానినైనను మంత్రులనుగా తీసికొ
నుట కాక్షమే. కాని ఫలితములందు బాధ్యతవహించని వారు
ప్రభుత్వమునకు పద్ధతులకు చెప్పబాటుకొనవలసిన వారైయున్నట్లు
నేను నభిప్రాయముచేయు దలచినవారు నానితని బాధ్యతగ్రహిం
పగలిగియున్నవలె, మీరు కావలసిన చతురత్వమున నాకు అన
వలయుకలదును. (ఆ. (పె).

సహకారమువలన నెట్టిలాభములుగలవో వివరింప నవసరములేదు. ఇట్టి సందర్భములందు స్వరాజ్య పక్షమువారినిగాని మరి యేపక్షమువారినిగాని నిందింప నవసరములేదు. సదుద్దేశ్యముతో వారుచేసిన యత్నములు విఫలమయినందులకు విచారించనక్కర లేదు. ఇప్పుడు నేర్చుకొనవలసిన పాఠముకంటే గలదు గాంధీమహాత్ముడు పట్టించిన మార్గమే త:ణో పాఠముని నిర్ణయముగనున్నది. దాని నిపుడయినను దీక్షతో కొనసాగించినచో, జాతీయవిముక్తి కవకాశము గనుపింపదు.

జాతీయోద్యమము

పాశ్చాత్యోద్యమము దారితేరి, పాశ్చాత్యశాస్త్రములందపాఠమును పాండిత్యముగణించి ప్రసిద్ధిచడ సిన ఆచార్యప్రభులచగ్రహణ కలకత్తాలో ప్రసంగించుచు, జాతీయవిద్యావ్యవస్థలను చక్కగ తేలు పరచితి. ఆధునికవిద్యావిధానము, జాతీయ చైతన్యము నెటుల అణగదొక్కెనో, ఆచార్యుడు వివరించెను. రాయగారు దెలిపియు, భారతీయులు తమ వ్యక్తిత్వమునే మరచిరి. ప్రపంచమునంతను స్వాధీన పరచుకొనినను, అక్కర పోగొట్టుకొనినవిమ్మట ఏజాతీయమునను త్రుతిరింపకమానదు. జాతీయవిద్యావ్యవస్థను నివారించుచుండ, జాతీయవిద్యను వ్యాపింపజేయుట యభ్యాసశ్యము. ప్రభుల చంద్రరాయగారు రాజకీయ విషయములలో విశేషముగ పాల్గొనక, కేవలము జాతీయనిర్మాణకార్యములలో పాల్గొనుచుండుట జగద్విదితియే. అట్టివారి యుపన్యాసములకుగూడ భోగూడదని, ఇక స్వైక్యరుగారు హైస్కూలు విద్యార్థులను నిషేధించిరట. ఆధునిక విద్యావిధానము, విద్యార్థుల స్వాతంత్ర్యము నెటుల అణగదొక్కచున్నదోగ్రహించుట కీ నిదర్శనము చాలదా? స్వార్థరహితులగు దేశనాయకులను గాంచి వారియుపదేశములను వినుటకయినను భారతీయ విద్యార్థులు నోచుకొననియెడల, వారివిద్య నిరుపయోగముగాదా? దేశభివృద్ధికి భంగకరముగాదా? ప్రస్తుతసమయమున దేశమునందంతటను వ్యాపించియున్న భావదాస్యమునకు, ఆధునికవిద్య యేకారణము. దీనిని తొలగింపవలసినను, జాతీయ విద్యావ్యాప్తియే ముఖ్యసాధనమని గ్రహించుట ప్రధానోద్దేశ్యము.

సింగపూరు నౌకాశ్రయము

సింగపూరు నౌకాశ్రయ నిర్మాణమును చాలించెదరనువార్త, జపానులో సంతసముగలిగించె నని, తెలియుచున్నది. "ఆహాయి" యను పత్రిక, జపాను కొక గొప్పయుద్ధవహము దొలగెననియు, జపానీయు లీవార్తను విని సంతసించుచున్నారనియు, వ్రాయుచున్నది. ప్రస్తుతసమయమున తాత్కాలికముగ విరమించినను, కన్నర్యేటిప్రభుత్వ మధికారమునకు వచ్చిన మరల సిస్టీము పునరుద్ధరింపబడనేమో ననిచూతము, ఆహాయిపత్రిక భయపడుచున్నది. ఇంతివరకు దెలిసిన సమాచారము బట్టి, సింగపూరు నౌకాశ్రయ నిర్మాణమును పూర్తిగ వదిలివేటుల దోచదు. యుద్ధరికరముల నధికముజేసినకొలదియ, వివిధజాతులమధ్య సందేహములు, అనుమానములను ప్రబలుట సహజము. కలహకారణములు మెండగును. ఆయుధ బలముచేగాక, అన్యోన్యప్రేమచేతనే యుద్ధముల సంతరింపజేయ వీలగును. లేబరుమతమువారి తిరతలంపులను సాధించినను సాధింపకున్నను, ప్రపంచ శాంతిని భద్రముగ కాపాడుటకు తమకీక్రింతను భారబోయుట ముఖ్యము. ప్రస్తుతసమయమున భవిష్యత్తులపొరుగు, తమతమ యుద్ధపరికరములను

ఆంధ్రుల గాంధీమహాత్ముని పుజానిధి
లక్షరూపాయలు సమర్పింపవలెను

యథా శక్తి ని తోడ్పడుడు

ఇదివఱకు	వాగ్దానములు	కోశాధిపతి కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారికి చేరిన వసూళ్లు
శ్రీ దాట్ల చినసీతాద్రా రాజగారు, పెనుమల్ల	7418-1-0	ఇదివఱకు 4081-2-0
కలిడిండి నరసరాజుగారు, పొలమూరు	116-0-0	శ్రీ లజపతి ఖాదీహస్తను, గుంటూరు 5-0-0
కలిడిండి రాజంరాజుగారు, పొలమూరు	8-0-0	కె. సోమన్నగారు, తుని 2-0-0
	4-0-0	సి. హెచ్. సన్నాసిగారు, తుని 1-0-0
		ఎమ్. రమణగారు, తుని 1-0-0
		మిట్టపల్లి వెంకటప్పయ్యకంపెని, గుంటూరు 1-0-0
		కలిడిండి కామేశ్వరరాజుగారు, పొలమూరు 8-0-0
		కొత్తపల్లి వెంకటాచార్యగారు, పొలమూరు 0-8-0
		కర్నూలుజిల్లా నల్లగట్లగ్రామం అన్నమరాజు నరసరామయ్యగారు తనసోదరుని వివాహసమయమందు చదివించినకట్నం 5-0-0
		ప్రొద్దుటూరుతాలూకా పెద్దశెట్టిపల్లెగ్రామం పడకండ్ల మాణిక్యరావుగారు తమసోదరి వివాహసమయమున చదివించినకట్నం 5-0-0
మొ	7540-1-0	మొ 4059-10-0

పెంచుట మరల బ్రయత్నించుచున్నారు. పరస్పర వైషమ్యము లధికమగుచున్నవి. పరిస్థితులు విషమ రూపము దాల్చుచున్నవి. పెద్దజాతులు ధైర్యముగాని, తమ యుద్ధసామగ్రిలను తగ్గించుకొనిన గాని, చిన్నజాతులకు మార్గము జూపజాలవు.

కెనియాకమిటీ

కెనియాకమిటీకి అధ్యక్షతవహించుటకు దగిన వారు భారతీయులలో నవరునులేనటుల, సింపును గారి నొకరిని నియమించిరి. ఇట్టికమిటీలన లాభముండదని, ముందుగనే జెప్పవచ్చును. ఢిల్లీలోగూడ నీ కమిటీవిషయమై యుత్సాహము గలుగలేదని దెలియుచున్నది. కమిటీవారు ఇంగ్లండుకుబోయి, కాలనీల కార్యదర్శితో ముచ్చటించెదరట. కెనియా సమస్యవిషయమై బ్రిటీషుప్రభుత్వమువారు గావించిన ప్రకటనయందలి నిర్ణయములగూర్చి, కెనియా కమిటీవారు కాలనీలమంత్రికి విన్నపముగావించెదరట. ఇండియాప్రభుత్వ ప్రకటనజూచిన, ఇదివరకు జరిగిన నిర్ణయముల నొకింత మార్పువచ్చును. అంతియగాని, పూర్తిగ మార్చివైచుటకు వీలుగనుపింపదు. కెనియాప్రకటనను, భారతీయుల పౌరస్త్వపుహక్కునే నిరాకరించుచున్నది. భారతీయులకుగ వలసిది, సమానస్వాతంత్ర్యముగాని, ఏదియో నొకవిధమగు రాజేగాదు. కెనియాప్రకటనపు ఆధారమునే వారంగీకరింపరు. సింపును కమిటీవారు బోయి, కొలదిమాన్యులను గోరి, లాభమేముండును? పూర్తి మార్పుజేయుటకు, కాలనీల మంత్రియగు థామసుగారు సులభం అంగీకరింపరని, వారి ప్రసంగము దెలిపియుండెను. థామసుగారు గూడ ఆఫ్రికాదేశీయుల తేమమే తమకు ప్రధానమనియు, వారికి యూరపీయనులే సంరక్షకులుగ నుండవలయుననియు దెలిపి మామూలు పాటపాడిరి గాని, భారతీయుల హక్కుల సంగీకరించుటకు ధైర్యముతో నిలువబడరయిరి. ఇట్టిసందర్భములలో శేపటి

దికము నెడలెడి కెనియాకమిటీ, మామూలుకమిటీలదానిని త్రొక్కునేగాని, వేరురూపు గలిగింపనేరదు.

హెయిలీగారి బెడలంపు

జాతీయోద్యోగులను నధికముగ నియమించి, యూరపీయను యుద్యోగుల నైకొనుట మాని వైచుచో, అనవసరము గలిగినపుడయినను శారు వచ్చి సేవజేయజాలరని, హెయిలీగారు భయపెట్టిరి. మూలవ్యాగారి కేంకను యూరపీయను నిపుణులమాత్రము గావలయునట. ఇప్పుడుద్యోగమున నున్నవారు నిపుణులేయని, హెయిలీగారు సమర్థించిరి. హిందూదేశమునకు యూరపీయనుల వసరమని దోచుటచేతనే, వారినింకను రప్పించుచున్నామని, హెయిలీగారు వెల్లడిజేసిరి. స్వరాజ్యము నెనగకున్నను, భారతీయుల కున్నోద్యోగముల నొసగుటకయినను, హెయిలీగారు సమ్మతించుటలేదు. ఇట్టివారి యనుగ్రహమును నమ్ముకొనిన, స్వరాజ్యమెన్నటికి లభించునో యూహింపవచ్చును.

శ్రీ మైలవరముబాలభారతి సమాజము:—
మైసూరు ప్రభులకు చెప్పపురి నామముచేరకల పక్షమున శ్రీ కేశవరము పాశంకాలము 4 ఖంఠం (పూర్వీపు యూరపీయకొన్నాము పాశం దొక విండు గావించబడును.

యావత్పూర్వతపాల మనుష్యుల ప్రభమ సమావేశము:—
మైసూరు ప్రభులకు చెప్పపురి నామముచేరకల పక్షమున శ్రీ కేశవరము పాశంకాలము 4 ఖంఠం (పూర్వీపు యూరపీయకొన్నాము పాశం దొక విండు గావించబడును.
భీష్మకు ఎండవరు సాసముటి:—
శ్రీ ఎస్.వి.ఎ. మాణియ్య ఎం.వి. గారు శేపునామంకాలము 15-15. 5 ఖంఠం రామచంద్రపీఠం మైసూరుభరణము నందు నిచ్చి, దియ్యటిను కల్పశార్ద గ్రంథము "భగవద్గీత" నాగరిక తాత్పర్యమును గూర్చి ఉపన్యసించెదరు.

అసయవాదులగువకీళ్లు

హైకోర్టు రిజిస్ట్రరునుండి తొలగింపబడుట

నేడు హైకోర్టునందు, ఎన్. నారాయణ అయ్యరు (మధుర) బారిష్టరు ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణ, (గుంటూరు) బులుసు సాంబమూర్తి, (కాకినాడ) కె. కామరాజు (వెంకటపురం) గొల్లపూడి శివారామశాస్త్రి (గుంటూరు) కొండ వేంకటప్పయ్యగార్ల పేర్లు హైకోర్టులోని న్యాయవాదుల పట్టికనుండి తొలగింపబడెను.

టరుగంటి వేంకటసుబ్బయ్యగారి (నల్లూరు) కేసులో మాత్రము వైయత్తర వీరులేదు.

నేడు ఉదయము 11 గంటలకు హైకోర్టులో, గౌరవరాజు శ్యామశాస్త్రి, శ్యా. రామేశం శ్యా-అజ్ఞప్యగార్ల పురోహితులైన వైకలపాదిన శ్యాశామదల కట్టాలకు గూర్చి విచారణచేసి తీర్పుల చెప్పిరి.

కోర్టు నుండిగాక, ఆద్యోకేటు జనరల్ టి. ఆర్. తోటరావు కాశ్మీరీగారు ఈకేసులోటెనులలో కొంతకాలముండెడినియ, ఆలోచనలకు హైకోర్టుకేసు సమాఖ్యకులు టి. ఆర్. రామచంద్ర అయ్యరుగారు తెలుపుచు నియు చెప్పిరి.

నోటీసులో చేపబడిన కట్టికలో మధుర ఎన్. నారాయణ అయ్యరు, బాపురు ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణగార్ల విషయము తేనియు మిగిలిన వారి విషయము తేనియు రామచంద్ర అయ్యరుగారు చెప్పిరి. యిటు సాంబమూర్తి కే. కామరాజు, కెన్నేటి సత్యనారాయణ కొండ వేంకటప్పయ్య, ఓరుగంటి వెంకటసుబ్బయ్య, గొల్లపూడి శివారామశాస్త్రిగార్ల ముఠవలూకై దరఖాస్తులపెట్టుకొనలేదు. దరఖాస్తు ప్రతిపక్షదరఖాస్తు పెట్టుకొనలేదు. కట్టాలేవలదు వారు శ్యాశామదలకు నుడవలదు, శ్యాశామదలకు కానవుదు వారికై ఇట్టి చర్య పుచ్చుకొనుట క్రమముగాదు రామచంద్ర అయ్యరుగారు చెప్పిరి.

నారాయణ అయ్యరుగారు మధురలో హైకోర్టున కీర్తిలుగ నుండి కృత్రిమ రక్షారీకముగ మునిపా. కాని ఆయన తెలుసుకు పోయినవైన తరువాత కూడ, తనకట్టికపట్టికలో కొంతకాలముండెను. ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణగారు బారిష్టరు. వీరై శ్యాశామదల కట్టాలకై గాక తెలుపు చేయెనుకొండనే చర్య పుచ్చుకోవలెను- ఇది లోపములని రామచంద్ర అయ్యరుగారు చూపిరి.

ఆద్యోకేటు జనరల్ గాను వైకలపాదినతో ఏకీకరించిరి. వైశ్యాశామదలు (లక్ష్మీనారాయణగారు కప్ప) కట్టాలకై దరఖాస్తులను పెట్టివచ్చు, కట్టాలను ఒకటింటిగాని నిరాకరించుటగాని హైకోర్టున కిదికాదు గలదు. అంతయు గాని వారికట్టాల కృతధిమిగిసి, ముఠవలూకై దరఖాస్తులను పెట్టుకొనక, శ్యాశామదలకు లేనపుడు వారికై చర్య పుచ్చుకొనుటకు శ్యాశామదల కిదికాదు నుడవలెనని ఆద్యోకేటు జనరల్ గారు తలచిరి.

కాని శ్యాశామదల వైయత్తర పురోహితులతోను ఏకీకరించలేదు. శ్యాశామదల కట్టాలకై ఒకమారు కట్టాలను పొందిన వీరుకు మరలముఠ దరఖాస్తులను పెట్టినను పెట్టినను వారికై చర్య పుచ్చుకొనవచ్చుననియు, అదలకే తనకట్టికపట్టికలో చూపినయు శ్యాశామదల కట్టాలకై ఇచ్చిరి.

అ.తలు కనుగూ ఎన్. నారాయణ అయ్యరు బాపు లక్ష్మీనారాయణలు. సాంబమూర్తి కే. కామరాజు కెన్నేటి సత్యనారాయణగొల్లపూడిశివారామశాస్త్రికొండ వేంకటప్పయ్య ఓ. వేంకటసుబ్బయ్యగార్ల కేసులు తీసికొనబడెను. వైకలపాద ఒక్కరును మాత్రమేలేదు. వారికేమన ఎవరను కేర్లుకు ఉంచుకొనలేదు. నారాయణ అయ్యరు గారికొక్కరుమాత్రము తమకు బంపబడిన నోటీసుకు సమాధానము బుచ్చుకొనిరి.

నారాయణ అయ్యరుగారు

ఏరు 1921 క సంవత్సరమున హైకోర్టు కేసుల చేరి మధుర కోర్టు సాగించుచుండిరి. అయిన తూర్పు 29, 1922 క మధురలో కొనసగిన యువ శ్యాశామదల కట్టాలకై సంతకము చేసినవారియూ 200 ల జులూకాయల పొందియుండెను. ఆయనలకు ఆయన కట్టికనుండి ఏమి తొలగించ నుడదో సమాధానమును చెప్పకొనలేనిన నోటీసుబంపబడెను.

అందుకు అయ్యరుగారు తమ స్టేటుమెంటును చూపిరి. పాంశము రాజీయభిప్రాయములకై క్రమశిక్షణ కట్టెడి పొందివుడు అనుకుంటున్నారేను. నోటీసును బంపివుడు సమాధానమును సమర్పించుట మొదలు ఇట్లము లేనందున గాని కిదికాక బంపిన కట్టికను తేదని చెప్పెను. 1920 క సంవత్సరమున కాంగ్రెసు అసెంబ్లీ తీర్మానమును గావించెను. అందులో కోర్టులపై హక్కుల మొత్తము. గాంధీయవారుని నిర్బంధించిరియ ఆయన మధురలో రాజకీయపరమము గావించుచుండెను. కాంగ్రెసు కోర్టులపై హక్కులను నిరసన కట్టెడిచర్య. అట్లు చేయవలసివచ్చును మరల శ్యాశామదలకట్టాల పొందింపలేననిగాని కట్టాలకై దరఖాస్తును పెట్టుకొనలేననిగాని ఆయన కట్టికను తేదని చెప్పెను.

(క.శ్యా.:- స్టేటుమెంటు ఆతయ కాశీయోగవశ్యా నుమగనున్నది. మేజిస్ట్రేటు కోర్టులో ఆయన ఏమిచెప్పెను.

ఆద్యోకజ:- ఈకోర్టులకు తనకు నిర్వాహములేదని చెప్పెను. క్రాసురీక్ష చేయలేదు.

ఆద్యోకేటు జనరల్ క్రిడికోర్టు తీర్పును చదివెను.

హైకోర్టు రిజిస్ట్రరు:- పాంశము ఎట్టి యభిప్రాయములను గలిగియుండవచ్చును. కాని ఈకోర్టుల విధానమునకు సాంబంధించిరియ, ఈకోర్టులలో వృత్తి సాగించుట కుకానిచే చర్య పుచ్చుకొనుటకు అధికారముగలదు. కోర్టులను నిర్దేశములవలెను కోర్టుల క్రమమైన విధానముగాదుయు ఆయన తలచియుండుటచే, ఆయనపేరుకు హైకోర్టు క్రికేట్ కనుండి తొలగించలేనని నేకుత్తరువు నొసంగుచున్నాను. అనువధాన-శ్యాశామదలకట్టాలకై తీసికొని శ్యా. రామేశం, అజ్ఞప్యగార్ల ఏకీకరించిరి.

ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణగారు

లక్ష్మీనారాయణగారు కేసు తనవార తీసికొనబడెను. ఆద్యో-జనరల్ గారు కేసుకు సాంబంధించిన మేజిస్ట్రేటు కోర్టులోని కాగితములను చదివిరి.

గుంటూరు జిల్లా మాజెర్ల గ్రామమున లక్ష్మీనారాయణగారును, ముదభూషి కేదారం నరసింహాచార్యులుగారును ఉపశ్యాశామల నిర్బంధములకు పెట్టుకొని కేసుకు క్రింద 1 సంవత్సరము కట్టిపొందిరి. అందుచేత వారికై చర్య పుచ్చుకొనుటకు నోటీసు పంపబడెను. ఈ. కే. నరసింహాచార్యులుగా అదికాకట్టి కట్టాలకై దరఖాస్తుపెట్టివచ్చు, తనతనకట్టికకు తన విచారమును తెలిపినందున, హైకోర్టు ఆయనకును నగీకరించి కట్టాల నొసంగియుండిరి.

ఉ. ల. నారాయణగారును ఆచార్యగారును మొదల గ్రామమున ఉపశ్యాశామల నిర్బంధ పూర్వము ఉద్యోగుల నుత్తరపుల నల్లఘోషరెనియు, పుల్లెరపల్లి-పరలదనియు వీరుబోధించిరి. పూర్వము ఉద్యోగులకు సమైక్యము బంధుమిత్రులనియు వారి కట్టికకు, నొసంగినదనియు వీరు బోధకొనిందిరి. అందువలన తాలూకాలోని పూర్వము ఉద్యోగుల స్థితి కష్టమయ్యెను.

గల్ ఇన్ స్పెక్టరు (బోర్డు), పూర్వముకేసుకు, ఇతరుకు పూర్వము గార్లను, దెబ్బకొని తనకేసుగాని పాత్యములలోని భాగములను చూచుచుండెను.

ఉపశ్యాశామలకు ఫలితముగ లేవన ఆస్తియు, (పాణము)కును కష్టముగ నుండెనియు గార్లను భోజనముచేయుచుండె వారు లాగితే ఉపశ్యాశామలకు సాక్ష్యము-ందుండెను.

(క. శ్యా-మేజిస్ట్రేటు కోర్టులో నిందితుడు ఏమి చెప్పెను.

అ. జె:- కేసుపై పెట్టుకొనలేదు.

స్టేటుమెంటుమాత్రము సమర్పించుకొనెను. పూర్వముకాని అతనుచుకు నుత్తరపుల నల్ల ఘోషపునియు, నల్లెలిలిపివేయు. మరియు తాము బోధించినది వాస్తవమేనని యంగీకరించిరి. (క. జెలిల్మందు అందువలన కేసునవనివాడు మేజిస్ట్రేటుతో చెప్పిరి)

(క. శ్యా. ఈయన తెలుసుకోనుండి వచ్చిన దెబ్బకు? ఆద్యోకజ:- 1922 లో అనితలచెదను.

(క. శ్యా చర్య పుచ్చుకొనుట కింతలవశ్యమేల జరిగినది? హైకోర్టు కేసులో:- ఈకేసులను గూర్చినవివరములకు మేజిస్ట్రేటులు హైకోర్టుకు తెలిపే తెలుపలేదు. తరువాత అంతకు మేజిస్ట్రేటులకును సర్కులకు లును బాతుగా, ఇవి నోటీసులు తేదెను. ఏమిట ఈ శ్యాశామదలకు నోటీసులు బంపబడెను.

(క. శ్యా. బారిష్టరులై చర్య పుచ్చుకొనుటకు మన కిది కారణముగలదా?

అ. జె:- కేసుకు. అలవాదులలో హైకోర్టు మేజిస్ట్రేట్ గారి విషయమై ఇట్టికే కేసులకు పూర్వ విచారముగలదని చెప్పెను.

నిందితుడు మేజిస్ట్రేటుకోర్టులో పాల్గొనుటకు నిరాకరించెను

తీర్పు:- బహిష్కారముకు పూర్వము ఉద్యోగులభిక్ష-రణముకు పూర్వ నిరాకరణముకు ఈయనబోధించెను అందువలన పూర్వము ఉద్యోగులకు తమక్రమమును చర్యను నిరాకరించుటకు పోయిరి.

ఈయన ఆసయవాదులను ఉద్యమమునకు సాంబంధించినవాడు. కోర్టు చర్యలకును పాల్గొనుటకు నిరాకరించెను. అట్లు పాల్గొనుట తనకేమి విరుద్ధమనియు చెప్పెను. కట్టాల రాజీయభిప్రాయములతో మాత్రము నిమిత్తములేదు. కాని ఈచర్యకు నిర్బంధమును కోర్టులందు పాల్గొనుటకు నిరాకరించువాని కోర్టు విధానముకు భిక్షించువాని అనేకోర్టులో శ్యాశామదలకును గ. నుండువానికు మిక్కిలి అనుబంధము. ఆయనపేరు నీకోర్టు పట్టికనుండి తొలగియును (ఈకేసు సాంబంధమైన విచారణలకు ఆయన కట్టాలకొనిన బారిష్టరుసంఘమునకు (ఇన్నుకు) బాధకరేనని యుత్తరపు చేయుచున్నాను. ఈయన ఎక్కడెక్కడ తనక్రమమున విచారము చేయుచు దరఖాస్తును పెట్టుకొనిన ఆ విషయమై ఆనాటియెటు కట్టాలకొనుడెను. ఆయన పేరును కోర్టివేయబడుచుంది.

లక్ష్మీనారాయణగారు ఇంగ్లాండులోని బాపురు సాంబంధముగాని విధానముగాని సంఘమునకు సాంబంధించిన వారని యంగు చెప్పిరి.

సాంబమూర్తి, కామరావుగార్లు

వీరుకట్టికేసుకు ఒకటికే తీసికొనబడెను. వీరు నెహ్రూ కేసు నిరాకరించి తెలుసుకుట పొందిరి. అ. జె:- యోద. గుమర చేరి ఇతరుల నుండు చేరక తేదని బోధించిరి పూర్వము హైకోర్టు గారు క్రమశిక్షణ కట్టెడి వారి యుత్తరపును నిరాకరించి స్వతయుగ కాంగ్రెసు కార్యాలకు మైత్రీపాతకమును ప్రతిష్ఠించిరి. రామచంద్రులొకరు (నిశేధించి) ప్రబోధించిరి.

(క. శ్యా:- వారి రాజకీయ ఆర్థికములతో మన నిమిత్తములేదు. మేజిస్ట్రేటుకోర్టులో వారిచేత సమర్పించెను?

ఆద్యోకజ:- నెహ్రూకేసు నిరాకరించి, కోర్టు చర్యలకును పాల్గొనుటకు నిరాకరించిరి. నిరాకరణకారకము. తమ మాతృకేసునకు కేసులను లనియు చెప్పిరి.

ఆద్యోకేటు జనరల్ యంగింపినద టి. ఆర్. రామచంద్ర అయ్యరుగారు ఇట్లు చెప్పిరి:- ఈ కోర్టు కు విధానమునకు సాంబంధించినంత తరకును వీరుకట్టెను దోషులే. కాని బాధియు తాకమును ప్రతిష్ఠించుట అక్రమమని చెప్పెను శ్యాశామ గాకేమో ము. ....

(క. శ్యా:- వారితో మనకు నిమిత్తము లేదు. అది క్రిమినల్ కోర్టుల కని.

తీర్పు:- కా. తిని కాపాడునిమిత్తమై వారు నెహ్రూ కేసు నిరాకరించి, అలవాదులను మనది యుద్ధమునకుకు సందర్భము. వారు కోర్టు చర్యలకు ఏగింది. నిరంకుశాధికార వర్తము తమ మాతృకేసుకై ప్రయత్నమునకు విరోధిత్వము బోధించి రాజీయభిప్రాయము తెల్లెయిన నుడవచ్చును- కాని కోర్టుకు సాంబంధించి యంగింపలేక తాలూకా ఇట్టివిధానము నుండు విషయము. అం చేత వీరుకట్టెనుచేతను కట్టి నుండి తొలగించుచుండెను.

సత్యనారాయణగారు

కెన్నేటి సత్యనారాయణగారు రామచంద్రపురమునకు పట్టెను నుండి గ్రామాధికారులకు రాజీయముల నొసగుదని బోధించి ప్రభుత్వమునకు. అవిశ్వాసమును శ్యాశామదలకేసి. 144 వ కేసుకుకొండ నోటీసు నుల్ల ఘోషించి. పక్షము చెల్లించలేదని ప్రబోధించిరి. నెహ్రూకేసు కేసులకును నిరాకరించి తెలుసుకుట కెల్లిరి. విప్లవకరమైన యుద్ధమునందు పాల్గొనిరి మేజిస్ట్రేటు రిఫర్రెన్సుచేయ చెప్పెను.

కోర్టుచర్యలందు పాల్గొని నిరాకరించినయు ఆద్యోకేటు జనరల్ గారు చెప్పిరి.

వైకలపాద తీర్పు చెప్పబడెను. పేరు కట్టికనుండి, తొలగించబడెను.

నీతారామశాస్త్రిగారు

కాశ్మీరీగారు గుంటూరునందు పీఠాధిపతులైరి. పాత్యురునందు 144 వ కేసుకు ఉత్తరపు నుల్లఘించి ఉపశ్యాశామలకు

ఇట్లుగల ముఖ్యములకు మేరది గావించును. ఇది కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

ప్రశ్న:- కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

అ. జ.:- ఇట్లుగల ముఖ్యములకు మేరది గావించును. ఇది కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

ప్రశ్న:- కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

అ. జ.:- ఇట్లుగల ముఖ్యములకు మేరది గావించును. ఇది కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

అ. జ.:- ఇట్లుగల ముఖ్యములకు మేరది గావించును. ఇది కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

అ. జ.:- ఇట్లుగల ముఖ్యములకు మేరది గావించును. ఇది కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

అ. జ.:- ఇట్లుగల ముఖ్యములకు మేరది గావించును. ఇది కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

అ. జ.:- ఇట్లుగల ముఖ్యములకు మేరది గావించును. ఇది కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

అ. జ.:- ఇట్లుగల ముఖ్యములకు మేరది గావించును. ఇది కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

అ. జ.:- ఇట్లుగల ముఖ్యములకు మేరది గావించును. ఇది కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

అ. జ.:- ఇట్లుగల ముఖ్యములకు మేరది గావించును. ఇది కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

అ. జ.:- ఇట్లుగల ముఖ్యములకు మేరది గావించును. ఇది కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

అ. జ.:- ఇట్లుగల ముఖ్యములకు మేరది గావించును. ఇది కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

అ. జ.:- ఇట్లుగల ముఖ్యములకు మేరది గావించును. ఇది కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

అ. జ.:- ఇట్లుగల ముఖ్యములకు మేరది గావించును. ఇది కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

బంగోలు ప్రెసిడెంట్ ము|| కోర్టులో

అ. జ.:- ఇట్లుగల ముఖ్యములకు మేరది గావించును. ఇది కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

అ. జ.:- ఇట్లుగల ముఖ్యములకు మేరది గావించును. ఇది కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

అ. జ.:- ఇట్లుగల ముఖ్యములకు మేరది గావించును. ఇది కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

అ. జ.:- ఇట్లుగల ముఖ్యములకు మేరది గావించును. ఇది కృష్ణానది పరిపాలనమునకు శుభ శుక్రవారము.

12-8-24

కె. రామకృష్ణారావు,

వాది స్తీవరు

స్థానిక వార్తలు

కొన్నింటి కార్యదర్శులు:- విద్యామంత్రిగారి కక్ష కొన్నింటి కార్యదర్శులు నియమించబడినవి.

మదరాసు కార్పొరేషను:- నిన్నటి సాయంత్రం లకు కార్పొరేషను కొన్నింటి మందిరము నందు అధ్యక్షుడును కొందరు సభ్యులును హాజరైరి.

రాకపోకలు:- జె. వెంకటరత్నం వాయుడు, రి జిన్సీను ఇన్స్పెక్టరు ఇన్చార్జులు గూటికండి చెన్నపురికి వెళ్లి ఉదయం విచ్చేరిరి.

ఆర్. సి. బ్రెస్టో, హాస్టల్ ఇంజనీరుగారు మంగళూరు మొయిలూరు, ఇ. డెల్టో, హాస్టల్ ఇంజనీరు బొంబాయికి రుగారు కలకత్తా మొయిలూరు ఉదయం విచ్చేరిరి.

జె. వెంకటరత్నం, చీఫ్ నూపర్నాటుగారు నిన్న రాత్రి వెనాడబోయిరి.

జి. వి. శేషగిరి అధ్యక్షులుగా నిన్న రాత్రి తిరువనా కల్లి బోయిరి.

ఇండియన్ బ్యాంకు:- స్కెలర్ మాసాంతమునకి ఆస్తి అకృష్ట కట్టె:-

Table with financial data: మూలధనం, నిలువ మొత్తము, దివాండలు, విలువ వెనకాంట్రా, చిల్లర ఖర్చులు, మొత్తము, ఆస్తి, ఆధారిత కాలపడిన పెట్టుబడి, బ్యాంకు మందిరము, దేశస్థులు, నిరూపిత కాలపడిన విలువ, చిల్లర జమలు, బ్యాంకులకు కట్టె, మొత్తము.

మైసూరుగుబ్బినాటకసంఘము: హరిశ్చంద్ర:-

మైసూరు గిల్లివాటకసంఘమువారు మద్రాసుకు వచ్చి మునుమునములైనను వాటకాలంతయును శ్రమి వాటకములకు బహుమతిగా పొంద వానివిశేషము సంతగా ప్రకటించి నట్లుగలదు. నిన్న రాత్రి వీరు నర్తకవారికిం ద్రవాహమును కన్నడమున ప్రదర్శించిరి. అందు చంద్రమతిపాత్రమును అందిరమృగాడు ధరించిరి. ఆయన నవాబసౌందర్యము గల్గియుండుటచే వేదమునగుర్తి చేయియును తేల్చుకట్టరలేదు. వాచకము స్వచ్ఛముగ నుండెను. గాత్రము చురుకుగానుండెను. ముఖమున భావము స్పష్టముగ గానించెను. అభియంత్రుల అన్ని పట్టులను బాగుగ తెలిసి. దానినివాడ శ్రీశ్రీ వాటకములందు శ్రీశ్రీ వేదమును ధరించిన నాటకరంగ ముద్రాపటమునవలె చె. హరిశ్చంద్ర విశ్వామిత్ర పాత్రముల ధరించినవారుగూడ పాత్రాధిపతి గమనించినవారిగాని, విశ్వామిత్రుని శోభనాకారమునకు గన్పట్టెను.

ఇవేమధ్యకర వీరన్నగారు విజయవాడకు పాత్రమును మునుమునకవ్యపాత్రమునును ధరించి హాస్యరసమును బాగుగ పోషించిరి.

ఈ సభను వారు రేపుకేనివారము రాత్రి 9-30 గంటలకు 'సంతోష' ప్రిన్టులను వాటకమును తిరువల్లిక్కెటి న పరమధియోగములో కప్పడమున ప్రదర్శించుదు.

వ్యాయామవార్తలు

ఎస్. వి. ఏ. ఏ. కెన్నిన్ వందెములు

13 వ తేదీని జరిగిన ఆటలు

నిన్న సాయంత్రము రెండు దళుల్ని ఆటలును రెండు కేడి న్ సింగిల్స్ ఆటలును జరిగెను. సింగిల్స్ ఆటలకు రంగప్రసాదులు ప్రసాదరావు సీతారామయ్యలును రెండుగురులూ తేలికగా యోడించిరి. రంగప్రసాదులు వేగవంతముగా కుబాళి సార్వభౌమరావుల యోడించుటకై మూడుగుల్లాడలసినవైచు. కాకున్నావి మొదటిరెండు తేలికగా, గలిచిపోయెను. కాని రెండవరెండులో అన్నదమ్ముల ఆటలో తగిన కలహము కదరకపోవుటచే కమలాకరసార్వభౌములు గలిచిరి. మూడవగుల్లెలను రామస్వామి పట్టుదలతో వాడి అవలంబి గెట్ బాగిగిని విజయము బడెను. గాంట్ల సతి రింగ్స్ కు గలిచి, గడ్డపాడే సతి మిన్ కాన్సెస్సిత్ ను సింగిల్స్ లో 2 గుల్లెలూ ఓడించిరి.

స్కోరునివరములు

దళుల్ని

Table with match results: రంగప్రసాద్, కమలాకర, సార్వభౌమరామ్, సింగిల్స్, రంగప్రసాద్, కేడిన్ సింగిల్స్, గాంట్ల సతి, గడ్డపాడే సతి.

వినాకని ఆశ్రమము:- ఖద్దరు విక్రయము:-

కల్లూరు జిల్లాలోని వినాకని ఆశ్రమమునకు కొందరు గాంధీ ముసలూ ఖద్దరు విక్రయించుటకై తమ ఆశ్రమములో తయారయిన ఖద్దరు కట్టెలను వీడ్చి కొని చెన్నపురి వచ్చియుండిరి. వీరు ముయిలూరుం మునగాల భవమునందు విడిచియున్నారు. వేడు బార్లిటవులతో విక్రయించుటకు వచ్చిరి. తేల్చి ఉదయం విక్రయించి హాస్టలునకు, సాయంత్రము చెటపట్టులోని పచ్చయ్యప్ప హాస్టలునకు పోయి విక్రయించెదరు. కలయవారు వరిని మునగాల భవమున గలసి ఖద్దరు గొనబచ్చును.

రాజమండ్రి అడిషినలు డిప్టీకు

మునసబు కోర్టులో

వాది:- అయ్యగారి సర్వకలిదే వాఖలు చేయబడిన మనోహర్ వావా.

O. S. 368/1923 లో

యనమదల నుబ్బారాయణుడి ప్రతివాది అయి యున్నాడు. నడమ 8 ప్రతివాదియన్ని సబ్ జిల్లామేజర్ కర్నూలు ఆఫ్ ఫోరెన్స్ ఆర్డరు అయి నడమవాది 28.8-1924 సంవత్సరం తేదీ వాయిదా వేయబడినది.

వాడేవు వెంకట నరసింహారావు, (వాదికరపు కలియ.)

నూతన గ్రంథములు

1 సీజరు చరిత్రము:- ప్రభాకరభక్తయ్య గారు ప్రతియంధుడును చదివి తీరవలసింది. కొన్నిచి దివానులుగా నుండిన శ్రీయతి సేతులి పట్టాభిరామ రావుగారును విజయనగరం కాలేజి ప్రొఫెసర్ శ్రీ వెంకటరంగయ్యగారును సీరియల్ వాసి యున్నారు. వటుములుకలది అపూర్వ చిహితచరిత్రము. ధృ 1.

2. హరిశ్చంద్రచరిత్రము:- కృతక గౌరవకవుల లోని వద్యములచే విలసిల్లుచు ముఖ్యకైని ప్రాముఖ్యత వర గ్రంథము. వెల 0-12-0

3. బుద్ధుడు:- కేటమటలతో ప్రాయుడినది. బా మ్ముల కలపు. వెల 0-8-0

4. చెన్నరాజధాని:- ర క రంగతి ఆపూర్వము నది. బామ్ములచే నిండియున్నది. వెల 0-6-0

మరా:- ఈ గెలలోగా వైవానిలో నే మూటివైచు కొనవలకు 100-కి ధృ. 25 చొప్పున కమిషను ఇవ్వబడును.

గ్రంథకర్త:- ముదీయం సీతారామ రావుగారు, బియ్యం. డి., మదనపల్లి, చిత్తూరుజిల్లా.

రామ్ అండ్ సన్సు, మదనపల్లి,

నాభాసత్యాగ్రహము

రెండవ హామీదీక్ష

28 వ తేదీని అమృతనగరునుండి బయలుదేరెను

యూరేవివరములు

ఈ బరకాదు 500 మందియను ఫిరంగుల 28 వ తేదీని అమృతనగరునుండి బయలుదేరి మార్చి 14 వ తేదీ మధ్యాహ్నము ముడుగులవరకు మోగలేదు. సురక్షమును పొందుటకు రైల్వే క్రాసింగువద్ద పట్టణవాసులు హిందూ మహమ్మదీయులు సిక్కులు మున్నగు వారందరకు ఘనముగ స్వాగత మొసగిరి. తొలిబయలుదేరు గురుద్వారామునకు చేరువనమై దానములను బహుళములకు చేరాలి వేదికపై గాని ప్రభులును వలపున బరకాదు ప్రార్థించుటచే వారు ఈరంగులతో పట్టణములోనికి జరిగి. పాము దారిపాముగనున వారుబడియుండి వారి స్వాగతమొసగిరి. సిక్కులు గొప్ప బహిరంగ సభజరిగింది. అనంతర 50,000 మంది కల్గిరి. ఆరాత్రియును మరునాడు మహమ్మదీయులను మరదిగ జూరక స్వాగతముల నొసంగిరి. వీరి ఇంద్రునిగాదు భగవద్గీతా కాలక్షేపము చేసిరి.

9 వ తేదీ ఉదయమున 7 గంటల వాభాసాస్థాన ప్రభావోద్ధోగము ఫిరంగులూ డిప్టీకమిషనరును మోగాడు వచ్చి చూచినితలు విమర్శనలతోను యితర ప్రభులుతోను సంభాషించిరి. దానిఫలితముగా 9 వ తేదీ మధ్యాహ్నము 2 గంటల వద్ద మరునాడు, భావాగులు మహమ్మదు, ఎస్. బుధోనింగుగార్లును మరొకందరును బరకాదును సంబంధించి జయహో ఆఖండపాఠము ముగించుగానే మరలి పోయెదరని వాగ్దానము చేయవలెనని కోరిరి. మరదివయములలో తాము పట్టణమును చెయ్యిని జలేదాదు తెలిపెను.

ప్రజల కంఠంబిని పోలీసువారిని గుర్రపుకలు వారిని గూడ అలాటి భర్తవ్యక్తముల దన్నదాము చేయబడెనని 9 వ తేదీని మోగానుండి బయలుదేరుచు కృపాలదాసుగారు మాకువాసిలేఖ చేసి చేరినది.

శుక్రవారము ప్రార్థనలు

ఖాలిఫా నామ స్మరణము

మాలానా మోకతాలీగారు

ఖిలాఫతు నమస్క అంగీకార ప్రభుత్వమువారిలో పరిష్కరింపబడుటకును శుక్రవారము ఖుచ్చా ప్రార్థనలందు ఖాలిఫా అబ్దుల్ మజీదుగాని వారును సర్పించుచుండవలెను అని భారత ఖిలాఫతు సభాధ్యక్షుడు మాలానా మోకతాలీగారు పకటించిరి. (ఆ. (వె))

అఖిలభారత ఖిలాఫతు సంఘసభ కలకత్తాలో 19,20 తేదీలలో జరుగును

అఖిలభారత ఖిలాఫతు సంఘసభ యూనియన్ 19,20 తేదీలలో కలకత్తాలో జరుగునుగాని యిదివరకు ప్రకటించబడిన రీతిని 18 వ తేదీని జరుగదు. (ఆ. (వె))

హిందూ మహమ్మదీయ దొమ్మి

9 గురు హిందువులకు ఖైదు

అమృతనగరు 10: 1928 మే 10లో జరిగిన హిందూమహమ్మదీయ సేవములలో అశిష్టత దివ్యుట్టికమిషనరు యఫ్. సి. బోర్డుగారు 2 కేసులలో 9 గురు హిందువులపై నిందా తాపణచేసెను. 7 గురుని వరదీనీ లెక్కించినా రెండుకి 1 సంవత్సరము ఖైదును 200 రూపాయలు జరిమానా రూసు విధించెను.

మహమ్మదీయులకు కఠినశిక్ష

రెండు కేసులలో బుర్రెగారును లాస్ట్మెన్లుగారు 11 గురు మహమ్మదీయులకు 2 ముంఠలు 3 సంవత్సరముల వరకు కఠినశిక్ష విధించెను. ఇద్దరు ముద్దాయిలను కఠినశిక్షను. చల్లక అశిష్టత తప్ప తప్పిచి అన్ని సేవములను కఠినశిక్షించబడినది.

బోర్డుగారు ఫిరంగులూ డిప్టీకమిషనరుగా నియమించబడినందున నీటి యుద్ధము వచ్చుటే కల్గిరి.

కీ దేశ వార్తలు

ప్రతికూల కిలాఫతు ఉద్యమ ప్రచారము

ప్రచారము

ను పంపిస్తే వారు గూఢచారు (సాంఫిరకాదులు) సాగించి అధిక భూములను రద్దుచేయవచ్చునని తెలియుచున్నది. ఈ కమిషన్ ఎకరూ ప్రభుత్వమును జరుగుచున్నట్లు పండియాగూ గూడ ముగిలించును నీటిపాములనుగ తేసి వారిని కిలాఫతు ఉద్యమమునకు ప్రతిఘోషించి తెలు చెప్పెను.

ప్రారంభింపగాని సందేశము

మొరేట్, మార్చి 12:—తురుష్క ఎన్నిక కర్తము వారు ఇస్లాము సాంప్రదాయములను నిలబెట్టవలెనని అసల్లీ వారిని కోరిరి. ఆ సాంప్రదాయములనే అనుసరింపవలె ననిరి. అందుచే ఇప్పుడు జేసిన కార్యము ఘోషావకరమైంది. ఎంత మూర్ఖము తెల్లదగును. ఒక సువర్ణకర్తనుగ క్రైస్తవము ఇస్లాము మతాధికారిగ నిరంధగను ఎన్నుకొనిరి. ముసల్మాన్ ప్రభుత్వము గూడ నన్ను అంగీకరించిరి. ఇప్పుడు తురుష్క క్రైస్తవ ప్రభుత్వము వారు ఈ విషయముల తమభర్తవలెను విడ వాడెను ఏమియు పోకయు కలుగజేసుకొనలేదు. ఈ ముఖ్య విషయమై మస్లిం ప్రభుత్వము కందరును సంతృప్తికారము తోడను, స్వాతంత్ర్యము తోడను ఇప్పుడు తమయాభిప్రాయమును తెలియజేయవలయున్నది.

అందుచే ముసల్మాను సంగతులవారి ప్రతిఘటనను నానుటలను తమ ఏర్పాటులను నేను నమాయము జూచి సమాజేక పరక దలచు కొన్న అంధర్ ఇస్లాము ను పోసక వారికి తెలియజేయవలెను. ఆ చట్ట అనుసరకవారము జేయుచున్న ఆధికారము పరిస్థితుల వారో చించి కర్తవ్యమును నిర్వహించెనుగాక. ఇస్లాము మతమునకు బయలుదేరుగాక యిది ప్రారంభింపగాని అస్పరించిరి.

లండన్, మార్చి 12:—బ్రిటిషు సామ్రాజ్యములో ఎందరో మహమ్మదీయులుంటుంటే సామ్రాజ్యములో నన్ను అబ్దుల్ మజీదు గారికి ఖిలాఫతుకవి విసగదరా యని కామస్పసభలో క్రిచిట్ మాట్లాడు ప్రభువు అడిగెను.

10 తేదీని ఇచ్చిన ప్రభుత్వ కమిషన్ ఇంకోక బరలిను వాడెనుగానని మస్లిం లాగానని. కిలాఫతును గూర్చి తురుష్క ప్రభుత్వమువారు గానించిన తీర్మానములను బయలుదేరు అన్ని క్రైస్తవలకు ఇదే వర్తించవలె ననిరి.

జెరూసలం, మార్చి 12:—కిలాఫతు అధికారముక్రింద ఆరబుధావను వాడు జేకనులన్నిటియందును ముసేను రాజు గారు కాస్త్రసమృత్తు మగి స్వాతంత్ర్యపాలనను ప్రవేశపెట్టు వరకుతో ముసేనుగారికి ఖిలాఫతునని ఇచ్చితిమని మస్లిం ముసేనుకవునిలువారు యాటరుకు తెలియజేసిరి.

జెరూసలం, మార్చి 12:—కులస్థైయును ప్రతిఘటించి కిలాఫతు కదలని ముసేనురాజుగారింగీరించిరి.

మార్చి 13:—మస్లిం, మతమునకు అవాంఛితము కలుగు చున్నదను కారణముచే కిలాఫతు పదవి నంగీకరించుచున్నాడు. ప్రపంచములో ప్రభుత్వపరిస్థితులు గూడ ఈభారమును ముగిల్చు తరపున వహించువలె జేసెను. ప్రాపంచిక కాంతినిమిత్తము ఇచ్చి గవర్నార్ మొనర్చును. ముల్తానుని లోగింది నందులకు తురుష్కులను నిందించుటకు, బదులు వారినిజూచి ముసేనురాజు గారు జాతిపరుచున్నార. చెల్లాచెదర లైన తురుష్క రాచ కుటుంబమువారికి కోలు నొసగుచున్నార.

బెర్లిన్, మార్చి 13:—స్విట్జరులందులో చాలకాలము ప్రారంభింపగాని ఏడుగురు విద్యనుకుటకును ఫెడరలకవునిలు వారు నిర్వహించుకొనలేదు. ఈలోపు వివిధమైన రాజకీయ కర్తవ్యములలో బోక్సులు బెట్టుకొనుటచే మేయరులూ ప్రారంభింపగాని గుండవలె ననిరి.

ఆర్. ఎ. ఎస్. అద్దుహా బాగ్మోద యునైటెడ్ స్టేట్సువారి మద్యపాన నిషేధపు టుత్తరువులకు ప్రతికూల ముగ పాఠాయని గొంపోయెనని ప్రభుత్వమువారి అధికారులు పట్టుకొనిరి. ఇందులో 10000 డోలరుల విలువగల విన్సీ, మార్పు యనుపదార్థముల కొరకెక.

సార్వభౌమునికి ఇండియా సైన్యములో తనివేసిన కర్నలు జే. డి. టు. వాడ్ గారు అంగరక్షకుడుగ నియమించబడినది.

సింగపూరు నాకాశయ విధానము

వనిని ఆపివేయుట

జపాను సంతోషము

లండను, మార్చి 12:—రాత్రి 8/15. బ్రిటిషు కలికా విలేజింగ్ కోల్లుకుండి ఇట్లు తెలుపుచున్నాడు. సింగపూరు నాకాశయవిధానమునాథు జేసి 10 వ ప్రతిఘటన బయలుదేరుచున్నది. బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారి చర్యను వార్షిం చుచున్నది. దీనిని అత్యంతవలచ చాలకాలమువరకు జపానును ఎక్కువను అపానును లోగినిరి. ఈవార్త జపాను ప్రజలందరును ఎంత సంతోషించుకొనెను. కాని ఈవిధానమును తాత్కాలికము గనే ఆపెదరని తెలుపుచున్నది. ఇకల సర్వే కన్నకే పాల నమున దీనిని అనుబంధ తప్ప తెల్లక య భయమునున్నార

నాకాదళము

అయోరాజ్యముల బలవంపద

లండన్, మార్చి 12.

	కూయిబజారు	అంతర్జాతీయ
గ్రేటుబ్రిటన్	48	61
యునైటెడ్ స్టేట్సు	29	115
జపాన్	28	94
సాంసు	18	48

1929 ఏప్రిలు మొదటి తేదీని ఇట్లుండును

	కూయిబజారు	అంతర్జాతీయ
గ్రేటుబ్రిటన్	32	81
యునైటెడ్ స్టేట్సు	10	122
జపాన్	40	79
సాంసు	16	69

రంగురంగుల కట్టయిననున్న ప్రెంచివారిలో ఒకంబడి కను జేసికొన్నటులే బ్రిటిషుకంపెంతో గూడ ఒకంబడికను జేసికొనుచు కామస్పసభలో తెలియజేసిరి.

ప్రెంచివారుగూడ బ్రిటిషువారితో చేసికొన్న రంగుల ఒకంబడిను అంగీకరించిరి.

సామ్రాజ్య వాయుసార్వభౌమ ప్రచారమునుగూర్చి మంతి కర్తమువారు నచ్చేవారములలో నిర్వహించెదరు. నిర్వహించిన వెంటనే పార్లమెంటులో ప్రకటించెదర.

ప్రకటన

సామ్రాజ్య కాననభయందు 9 సంవత్సరములు మహమ్మదీయుల అభివృద్ధిచే పాటుకొడి సేవచేసిన నేను 50 అమా మురు తంబి చక్ర కయార్ గారు ముగించుటచే కాన్సిల్ ఆఫ్ స్టేటు సభయందు గలిగి ఖాళిపానమునకు ఒక అవార్డుగా ఉండ కలముకొంటిని యిందుమాలముగా యెల్లవట్ తెలియ జేయుచున్నాను.

నవాబ్ మీరు అసద్ అలిఖాన్ బహద్దరు.

మార్కాపురం డి॥ము॥ కోర్టులో

అసలు నెంబరు 382/1923

వాది:—దక్షిణ తిరుగులయ్య. పతివాడు:—1. పాటిబండ్ల వెంకట్రామయ్య, కండ్ల రామయ్య, 2. కోకా ప్రకాశరావువారును చలపతిరావు వారుండిగారి కోవార్డు 1.2 పాకిక గొర్నర్ పేరు బెజవాడ, 3. మారెయింది ముబ్బయ్యయ్య చంద్రయ్య కోమార్డు బెజవాడ తాలూకా కల్లూరు, 4. వెద్దెపాటి కన్నయ్యయ్య మీరాజు కోమార్డు యెనమలకును గుడివాడ డిస్ట్రిక్టు సానకలుగూరు యలకా.

వైది మోయవాడి ప్రతివాదులైన రు 494.31 లకు లెక్కలైన దావా చేసియున్నాడు. కదరుదావా 21.2.1924 తేదీకి 5 యిలా పడియున్నది. ప్రతివాదులకు యెవైవా అక్షే కలెజు పున్నయెడల ఆ తేదీకి కోర్టులో స్వంతముగా గాని క్రియల ద్వారాగాని హాజరై మనవి చేసుకొనవలెను. తేయెడల దావా యిచ్చుపార్టీగా తీర్మానించ బడునని తెలియజేయబడి యుంది. మార్కాపురం, జి. కె. కటే సుబ్బరావుగారు, 11-3-1924. వాది దక్షిణయ్య.

చెన్న పురివిశ్వవిద్యాలయము

(2)

దేశ భాషలు

గతపత్రికయందు దేశభాషలను గూర్చి యొకవిన్న వ్యాసము వ్రాయబడినది. దేశభాషలు ఎట్లు ఆధోగతిచెందినవో మనవారి కంతగా తెలియదు.

1858 వ సంవత్సరప్రారంభములందు చెన్న పురి విశ్వవిద్యాలయము స్థాపనముగా స్థాపించబడినప్పుడు ఐరోపియనులే దేశభాషలకు పరీక్షకులుగా నియమింపబడుచుండెడివారు. వారు పరీక్షాపత్రములను ఆంగ్లభాషలోనుండి విద్యార్థులకిచ్చుచుండెడివారు. ఈరీతిగా మొట్టమొదటనే మనభాషలకు చాల అగౌరవము కలిగినది. దీనికి కారణముల నొకవలసిన యవసరము లేదు. పరీక్షాపత్రములు క్రొత్తలగుటచే ఐరోపియనులే దారిమార్పుపై మొట్టమొదట నియమింపబడిరిని మనము భావించుముగాక. కాని అట్టి పరీక్షకులు ప్రశ్న పత్రముల కేల ఆంగ్లభాషలో ముద్రింపవలెనో? దేశభాషలలో అట్టి పత్రములు ఏల అందకపోవలెను. పోనిందు పాశ్చాత్యులు తమ స్వభాషలో నేలనో అట్లు వ్రాసినను కొందము. కాని ఒక్కపాశ్చాత్యుడే, అజమనునకు తెలుగునకు గూడ పరీక్షకుడై కొడుభాషలకునుగూడ ఆంగ్లముననే ప్రశ్నము లివ్వవలెనా? ఈ రీతిగా మన విశ్వవిద్యాలయమునందు దేశభాషాపరిపాలనము ప్రారంభమైంది. కొన్ని యేండ్లు కడచినవి. చెన్నరాజభాషానికీ మొట్టమొదట యమ. ఏ ఆయన శ్రీ వెంగళేశ్వరీ సుందర రామయ్యగారు ఆంధ్రకుల దివ్యుడు ఈకాలపు విద్యార్థులలోనివాడు. తరువాత కొన్ని వార్షిక దేశభాషలలోనే ప్రశ్న పత్రములొకగడకు కాలమువచ్చెను. అప్పటికిని ఐరోపియనుల దొకడు ప్రధాన పరీక్షకుడుగా నుండక తప్పదయ్యెను. దేశీయులకే యాదాధ్యత నొసగుటకు అప్పటికిని వీలులేక పోయెను.

ఆకాలమునందు దేశభాషలలో ప్రత్యేకముగా గణములు రావలసిన నిర్బంధములేకుండెను. ఇంగ్లీషునుండి దేశభాషలను విడదీయుటకు ఇంకను కొంతకాలము పట్టెను. దేశీయుల ప్రధాన పరీక్షకులగా జేయుటకు ఇంకను కొన్ని వార్షిక చెల్లెను.

మనవిశ్వవిద్యాలయమునందు దేశభాషలచరిత్రము ఈరీతిగానున్నప్పుడు మనభాషలకు దుర్దశ రాకమానునా? ఈ సంప్రదాయముల మూలముననే ముందుకువేసి భాషల పరిస్థితులను మార్చుటకు చాల ఇబ్బందులు కలిగినవి.

ఇక పరీక్షల లక్షణమును జూచుకొందమా? అదియును శోచనీయముగానే యున్నది. పరీక్షకుపోయిన విద్యార్థులలో 10 కి 9 వంతున దేశభాషలలో ప్రతియేటను విద్యార్థులు జనుమంది తిలపలసినదే. ఒక్కసంవత్సరపు వృత్తాంతమును తమకు తెలియజేసెదను. బి. యే. పరీక్షకు ఎన్నివందలవంద బాలలతో ప్రవేశించుట పరిక్షింపబడిరి. వారిలో ఆయేట ఏడు లేక యెనిమిదివంద మొదటితరగతిలో తేరిరి. తక్కినవారందరు రెండవ తరగతిలో కృతార్థులైరి. ఒక్కఁడు మాత్రము మిగిలిపోయెను. ఆతఁడు మూడవతరగతిలో తేరినను నిర్భాగ్యులు కొందఱుపరీక్షకురాలేను. వారందఱును అపజయము కాంచిరి.

ఈరీతిగా ప్రశ్న పత్రములిచ్చువారు విదేశీయులైరి. ప్రశ్నములు ఆంగ్లభాషలోనుండెను. అజమనునకు తెలుగునకు ఒక్కఁడే పరీక్షకుడయ్యెను. అందును గణములు రానియెడల లోటు లేదాయెను. పిమ్మట దేశీయులే పరీక్షకులైరి. దేశభాషలలోనే ప్రశ్న పత్రములు వెలువడినను గణములు ప్రత్యేకముగా రావలెనను నిర్బంధమునవచ్చెను. పరీక్షకుల పోనివానికే పాపమయ్యెను. జనుములు పంచిపెట్టబడెను.

అప్పటికిని దేశభాషలు నిర్బంధముగా నుండెను. ప్రతి విద్యార్థియు పేసనకైన దేశభాషలలో పరీక్ష నియంపరియించెను. ఇంతలో 1904 లో కర్ణాటక విశ్వవిద్యాలయశాసనము వచ్చెను. ఉన్న దేశభాషలగూడ ఉడిపోయెను. ఇది మన భాషాచరిత్రము. నేనేటు సభ్యులు ఈ క్రొత్త విశ్వవిద్యాలయమున ఏమైనదని చేసెదరా? లేనియెడల అందఱును ఇంగ్లీషునే మాటలాడుదము. దేశీయ విద్యాశాస్త్రములకు అక్కఱలేని ఆంధ్రము, అజమను మన కేల? "వినిపిత్తము మాప్రాప్తము" అనునాయకులే సు చేయగలరు? ఆంధ్రులారా! కార్యకూసుల రగుడు, విశ్వవిద్యాలయములో నియమించుగా 50 వందల ఆంధ్రులున్నారని వారికి ప్రోత్సాహ మొసంగి దేశభాషలను రక్షింపురెద. భాషాభిమాని.

నీటి పారుదల చట్టము

(4)

(వి. వెద్ది రాజుగారు ఎం. ఎల్. సి.)

మదరాసు

ఈ వ్యాసము ౧౦ నీటి పారుదల చట్టములోని 8, 9, 10, 11, 12 అధ్యాయములను గూర్చి విమర్శింప నొందిరి. ప్రతి పోరము గూర్చి దెబ్బలు ఆధ్యాపకము పూర్వచార పత్రములలో వెల్లడించుచున్నది. గేను సెక్షనుల లండలి పత్రముల నేర్పుచు నిలింపట లేదు. నిబంధన యట్టి యుద్దేశముతో వ్రాసి యు పబడిన వా యని జూడ వలసి యున్నది. 8 వ సెక్షనులోని 2 (ఎ) నిబంధన యంతరికరముగా మరేమీ లేక. దివి ప్రాజెక్టులో వలెనే నూతన ప్రాజెక్టులను గూడ నీటి వంతి వేలాములో అమ్మివేయు ఆచారములందు. అట్టియెడ శాఖాములను నీటిని పూ నిలుపు తేనివో ప్రభుత్వమువారు ప్రతిపూర మియ నిగారింపట ఆశ్చర్యముగా నుండును. భూమికిగల పీటికలిగి బట్టి ధర యున్నందున. కైరీని నీటి నిలుపు తేయట నియమించు పెట్టి నేరము తక్కువగా నే అతని అధిపతినిగొనుట యగును. నీటి పరిశోధనకు రణుతు తన భూమి పల్లపు వ్యవసాయముకొంద నుంచుటకై చాల భూమి ముచ్చు తెల్లెను. ఒకసారి భూమి పల్లపు పంటకు సాగు చేయబడినవో ఆ భూమి మెట్టపాగునకు పనికిరాదు. మా జిల్లాలో 100 కి 90 కు తున అన్ని భూములు యీ రీతిగనే యున్నవి. కొంత మెట్టపాగులో నన్ను భూమిని పల్లపు సాగున కనుగొని యుగా చేతును ప్రభుత్వమువారు ప్రోత్సహించి ఆ రయతు విశేషభవముల దెచ్చించి భూమి మెట్టపాగునకు పరివర్తించు గురట్లు తేని కొని న తోడ నే నీచ నిచ్చుట అపి చేయుదును. ప్రతిపూరము గూడ నీచును. ఆ దీ న మాట ను తప్పకుండ నుండవలె ననునూత్రము ప్రకారమునైన ప్రభుత్వమువారి కట్టివరకు గడగకూడదు. కృష్ణ గోదావరిజిల్లాలో చాళుఖూరులో పల్లపుసాగు యగుచున్నను 'మెట్ట పాగు' డి భూములకొందరినీ జూబడింది. ఇట్టివి రి లక్షల యొకరములవరకు గలవు. సెలల్ మెట్టు పల్లములు మామూలు పల్లములుగూడ నీటిని పరాతే కృధాగానున్నవి. రయతులంతే లోపము లేకండగ నే నీచ నిలిపి వేసి నందుకు ప్రతి పూరము నీచుబంధవలె ని దుండుచున్నాను. 9 వ సెక్షనులోని రెండవ భాగముగలిగితగల రాజ్యములందు శాసనములు గాజూవు. ఇట్టి నిబంధనలో హేతువాదమునకుండదు. ప్రభుత్వమువారు నీటిని పూరము చేయుచు నీటిపారుదలకై కాలమును వాడుకేసి యభివృద్ధి చేయువాళ్ళకును హేతువున్నాదు. కావలసిన జలాశయములను వాగుచేయుటకు లేవని అనేకసాహజు ప్రభుత్వమువారి యొకపరమముండ వాగుచేయించెదమని వాగ్దాములకు మాత్రము తేసి, మాట తప్పవచ్చును. కృష్ణముగాబడిన మొత్తములయొకవంతులు లాభములు గూడ డెల్టా రాబడినందు చున్నను, రయతుల వరకును వివరమున యెన్ని అట్టియెట్టి ను వినిపించుకొనకున్నాను. కాన ప్రభుత్వమువారి వాద్యలను తప్పక నిర్వహించునట్లు ఒక శాసనమును యే ౧౦ వంతున సమము మానవ్యమైనది. జమిందారిల వద్దనుండి రయతుల కొంచెము యిచ్చుచును తప్పకును ప్రభుత్వరయతుల కట్టి చేమియు సాప్తిపలేను. సర్కారువారి కట్టిప్రతిబంధము ప్రస్తుతము లేనందున నీటి పారుదల పనుల ముందుకు గడవజేయుచున్నాను. కాన వ్యాపక సమ్యక్తమగు వాద్యలను నిధింపజేసి అభివృద్ధి జరుగజేరదు. అందుచే ప్రభుత్వమువారికి రయతులకు వచ్చు తగవులను తీర్చుకై ఒక ప్రత్యేకవిచారణసంఘము నేర్పరునట్లు యిచ్చిలుండ శకాశము గలగజేయు టల్యోజ్యోకము. సాజనకు వచ్చు నిరర్థ ఆదాయములకు తగ్గి పోయిన దానికి 15 రెట్లు ధనము ప్రతిపూరముగా నిచ్చుటకు లగని యొందగ్గమున చెప్పవలసి మున్నది. సాజనికరభవంతు 25 లేక 30 రెట్లుధికముగా జరియె ననిజనయించుర.

9వ అధ్యాయము:— అగ్రికల్చరమగునపుడు పనికిరాని ప్రదమ సంపాదించుకై వీజులేర్పరుచుకొనుట చేసగలిగింతు నుగాని, దృఢముగానున్న మగజారదను మరేనీ తీవలెమని నిర్బంధించుట, సోవిజులు ప్రభుత్వమును జ్ఞప్తికెచ్చుచున్నది. ఒకరిని కచ్చి కనిజేవలెనని శోరింపమాత్రమున చాజునని దలంచెదను. పతక అధ్యాయమునందలి ప్రానిజనునకు పదియెట్లులేను. మరొకరుజేయ వాళ్ళను ప్రభుత్వమువారు నిద

అగ్రికల్చరమునందున్నాను. ఈఅధ్యాయము వారలో వాగుగనగుపడినను, గ్రామపరిపాలనా విధానమునుపూర్తిగా మార్పుచున్నది. నీటిని పరిపాలన వచ్చిపడన గ్రామకట్ట బాటులు నగరిచినా. కుడిమరచుకు వివరమున గలిగిన సాంఘికఆచారములు అనుగంటినని. ఇట్టినితిలోమల వెలకకునదది. నిర్బంధముగా వని జేయుచుకొనజూచుట అసాధ్యము. మాజిల్లాలో ప్రవరించుచును పూర్తిగా మరచిరి. 1858 నుండి ప్రభుత్వమువారు కుడిమర మ్మరునుగూర్చి ఒకచట్టము నేర్పకపరచుచుండెడిగాని, బుద్ధి మంత్రులై వదలుకొనిరి. మరల కాని నిర్బంధల దలపెట్టవలయును. నిర్బంధమునై పనిజేయుచుకొనెదమని భావము ప్రజలలో ననుమానము ఆ విశ్వాసమును పురి గొన్నాను. చట్టమునందు యీ ఆధ్యాపకము మొట్టమొదట ప్రవల సానుభూతిని మారముగా ప్రలింగించింది సాధారణముగా ప్రజలకు లేమను ప్రభుత్వమువారు జూబిలుగా మార్పుజేరని యిచ్చిలును నూచించి జలకునుండగ. అదపు పోలినుచట్టమును వారు వాగుగ నెరుకుదురు. ఈఅధ్యాపకము గూడ అదపు పోలినునలెనే యుపయోగించుటకై యే ర ఎ డి న వో యదివరకే ఫిల్లికేమియున్నవారి చేతిలో పరిపాలన యించిన వో రయతులు తమపని యేరుకనో యూహించుటకుదురు.

11 వ అధ్యాయములను, యిదివరకే కొన్ని చోట్ల ఆచరణయందున్నట్టి, ఇరిగేషను పంచాయతీలు యిప్పుడు శాస్త్ర సమ్యక్తములుగా జేయబడినవి. దీని మార్పు, ప్రతి జిల్లాలోను, కృష్ణ సాయా మధ్య ముగల సల పోచారుడు, ఒక శాస్త్రము చాది, కొందరు యు ఖ్యుల గురియతులు గలిగియున్న యిగేషను బోర్డులను స్థాపింపవలెను. ఈచట్టము క్రిందవచ్చు తగవుల నన్నిటిని విచారించు, ప్రకాశములగు వివరములందు ప్రభుత్వమువారికి కలహజేయుట, మున్నగుపతుల జేయుదురు.

12 వ అధ్యాయము నందుగల ప్రభుత్వమువారు తమ చిన్న ఉద్యోగల వచ్చులయొ చట్టసమ్యక్తము లకునట్లు జేయు నిబంధనల వలన, నేను వైనముగా నతను దెలిపిన కమిషనరులవలననున్నది. కేసు 28 నిబంధన గూర్చియే దెలిపెదను. నీవలన అధైర్య భావని జలాశయముండి యెవరైన 101 సెక్షను వివరముగా నీరు నపయోగించు కొనినవో డెక్టరుగారు నీటిని పూర్తిగా అందుకు 20 రెట్లుధికము వచ్చు విధింపవచ్చును. ఇది రివెన్యూబోర్డువారికి క అట్టుకు తిరిగి కావనముగా జేయుచున్నట్లున్నది. ఈ వివరమున 25 వ డ్డనుండి పీర్సాదులు బోవుచున్న చట్టము మామూలుగా అచుజరుపబడు ముందుచే రయతుల సకల యిచ్చుదల సనుభవించుచున్నాను. మాజిల్లాలో ఉద్యోగాభిలాష ఎక్కువగానున్న ఉద్యోగులు డెల్టాలోకి కిక్కురిపి అ అసెను మెంటు (గేరము జేసినందుకు రనును) గా కనూలు జేయచున్నారని ప్రభుత్వమువారి దెలియ జేయవలెనని అట్టి కద సపుకెట్టుకు చెల్లిం చుటకు రయతులు కొందరు యిచ్చవదురని ప్రభుత్వము తరపు వాదన గలది. కాని యెవరో యొకడట్లు జేయ, అమామకును రైతుల నీవలను క్షింపిన నిర్బంధమును నేను జూపగలను. రయతు లుదరిగి గలిపి క్షి జేయుచుండురు. ఇట్టి యేర్పాటులన చాల వాధకముల చున్నది. దీనికి తోడు ఫిర్కారులు జేసికొనువో డెక్టరుగారిచ్చుతీర్పులకు రయతుల సంతసించి యూహించవలెను. ఈ నిబంధనను చట్టము నుండి తొలగించి, ని వి అ కొట్ట న కో, ఇ టి గే ను బోర్డు న కో అపీలు జేసికొను సదుపాయ మొనగూర్చవలెను. ఈ సందర్భమున రాజగోపాల శ్యాంగారు అభిప్రాయమును వెలుపనకును. ప్రస్తుతము ఎవను మెంటులేను గుంజర్నరపునికరపు ఘ సాయములో 50 00 చొప్పున నున్నది. అ సె ను మెంటునై 20 రెట్లు పి నాల్గవ మూలు జేసి న వో రయతులకు 20 యే డ్డలకు నచ్చెమకును. పీర్సాదనూలు జేయుట యుగా భూమిని లాగుకొనునట్లున్నది. సెక్షను 94 లోని 8, 9 నిబంధనలను విమర్శి పులెను. కావలసిన, డై నేజపనులను, కట్టువలన చాల గ్రామములకు మార్గములు లేకున్నవి యెల్లఁకు దెలియను కొన్నేడ్లనుండి ప్రభుత్వమువారు పోంబోషలను కృష్ణ సాయము నకు యిచ్చి జేయుచుండుట చే డెల్టాస్థలములలో కాలము గట్టె రాధారి మార్గములై యున్నవి. ఇందుచే ఒక గ్రామమునుండి కేరొక గ్రామములకు రయతులకు కువులకు కాలములే మార్గములకుచున్నవి. ఎర రయన డెల్టాలోనికి బోయి జూచినవో రయతులు కాలువగట్టును మార్గములుగా నుపయోగించుకొననిది. భూములను సాగుజేయ లేకుండురని స్పష్టపడును.

జూబులు

ఖద్దరు ఉత్పత్తిదారులు కావలయును
గుంటూరు జిల్లాలో, జిల్లా ఖద్దరు బోర్డు తరఫున ఉత్పత్తి దారులుగా నుండ గోరువాని యీ నెల 18-వ తేదీలోగా దరఖాస్తులు పంపగోరుచున్నాము. అట్టి ఉత్పత్తిదారులకు కొంత సొమ్ము అడ్వాన్సు నిచ్చి, వారు తయారు చేయ యావత్తు సరుకును యీ బోర్డువారు ఖరీదు చేయదురు. ఇతర మరణము స్వయముగా గాని పుత్రరణుల ద్వారా గాని, తెలిసికొనివచ్చును.

ఇటికాల సూర్యనారాయణ

మద్ది వెంకటరంగయ్య

కార్యదర్శి, గుంటూరు.

కృతజ్ఞతను చెలుపుట

మహాత్ముని : దుదలనుగురించి 1923 సం|| నవంబరు నెల లోనే సర్వములైన తేదీని గంటలను తెలిపినందుకు మాజ్యోతిషులకు ముగ్ధులమున భక్తి. ఎందుచేతనో ఆ సేతులు బాబులు వ్రాయుచున్నారు. దేశభక్తులే గాక యితరమైన జాతుల మహాత్ములయు మొదలగు అన్ని మతములను వ్రాయుచున్నారు. సోదరుల కంటకరిని విడిచిగా కృతజ్ఞతను తెలుపుటకు సాధ్యము కానందున వైశేషికము మాచి నే నెంతయు నంతోషముచు అభివందనల కంటకరి నామః పూర్ణమై కృతజ్ఞతను తెలుపుచున్నాను.

వి. కే. శతగోపాచారియార్,

అంజనేయస్వామి జ్యోతిషాలయాధిపతి, తిరుకొండ.

అమలాపురంతాలూకా

కాంగ్రెసుసంఘము

ఈ ప్రభుత్వరేఖన, జిల్లా కాంగ్రెసుసంఘమునకును, రాష్ట్ర కాంగ్రెసుసంఘమునకును ఎన్నికలు ఆ బోర్డునెల ఏప్రిల్ 6 వ తేదీనండియు జరుగును. ఎన్నికలకు కాంగ్రెసుకుడును గంభీరముచేసి, యీ గంభీరము 0-4-0 ఆదాయ చెల్లించినవారైనను పోటీచేయవచ్చు.

1. ఎన్నికలకు నియోజకవర్గముల మార్పు 25 వ తేదీలోగా తమ దరఖాస్తులను యీ కేంద్రసంఘము చేసినవారికి పంపవలెను.

2. దరఖాస్తుతోపాటు ఎన్నికలకులై 0-8-0 ఆదాయ కూడా దాఖలుచేయవలెను. పంచముల వైరా యీ రుసుము నీయివలెనగునట.

3. 25 వ తేదీ నెమ్మట కచ్చితదరఖాస్తులు అంగీకరింపబడవు.

4. దరఖాస్తునమోనాలు తాలూకా కాంగ్రెసుకార్యక్షేత్రమున దొంగలవు.

5. ఈ తాలూకాలో ప్రతిఫిర్యాదుండియు 5 గురు కభ్యులను జిల్లా సంఘమునకు ఎన్నుకొనవచ్చును. అట్టిఫిర్యాదు యీ తాలూకాలో 17 గలవు. తాలూకా మొత్తముమీద రాష్ట్ర సంఘమునకు 5 గురు కభ్యులను ఎన్నుకొనవలెను.

6. అవసరమైన దరఖాస్తులకుంటే ఎత్తువ వచ్చినచో అమా ఫిర్యాదులలో యాదిక వరతికి ఎన్నికలు జరుపబడును.

7. ఈవద్దటి జిల్లా ప్రభుత్వవారి తీర్మానము ప్రకారము అచటానికి కచ్చిచ్చి. ఇది నూతనమైంది గనుక వివరములు, ఫిర్యాదుప్రకారమునకు నుండియ్యెను. లేక తాలూకా కాంగ్రెసు సంఘమువారి కార్యదర్శులకు యొనను తెలిసికొనగోరుచున్నాను. ఇతరవివరములు నోటి నెమ్మటముగా ప్రచురింపబడును.

ఎన్నికలతేదీలు

అంతాజీపేటఫిర్యాదు 6-4-24

అమలాపురంపట్టణఫిర్యాదు 7-4-24

తొత్త మూడిఫిర్యాదు 8-4-24

భీమపల్లిఫిర్యాదు 9-4-24

కాళేశ్వరం, ఫిర్యాదు 10-4-24

ముమ్మడిపరంఫిర్యాదు 11-4-24

అల్లవరంఫిర్యాదు 12-4-24

ఎన్నికలు ఉదయం 8 గంటలు మొదలు సాయంత్రము 4 గంటలవరకు జరుగును. ముమ్మడిపరంఫిర్యాదు ఎన్నికలనంతటే అయిలందు పోవవలెనా? ఒకపెట్టెయొ, ముమ్మడిపరంఫిర్యాదు పెట్టెయొ నుంచబడును.

కళా వెంకటరావు,

తా|| సం|| కార్యదర్శి,

“ఆర్యధర్మవిచారణ సంఘము”

కల్లూరుజిల్లా ముత్తుమాదు గ్రామములో 1924 సం|| ఫిబ్రవరి నెల 26 వ తేదీని శ్రీయంత్ర టి. సి. రామానుజులవారి యాజమాన్యముక్రింద “ఆర్యధర్మ విచారణసంఘము”ను నొక ఆర్య గమాజము స్థాపించబడినది.

శ్రీయంత్ర రామానుజులవారి (వెసిడంటుగా నెప్పబడిరి) కే. శ్రీరాంగారావు అతి శ్రీరామ కర్మగారును బాయింటు పెక్కిరియంగా ని. మి పబడిరి. (కార్యదర్శి.)

కల్లూరుగ్రామము తాలూకా

ఈతాలూకాలోని ముదిగల్లు గ్రామమునకు సుమారు నెల దినముల క్రిందట ఒక సర్వేసెటిల్ మెంటు పెప్పవల్ రివిన్యూ ఇక్సాపెక్టరుగారు వచ్చియున్నారు. వీరిపేరు లింగరాజులు. బ్రాహ్మణులు. ఉత్తరసర్కారులోని గోదావరీరవాసులు. సుమారు 27 సంవత్సరములు వయస్సు. వీరిచ్చటకి వచ్చినదిమొదలు మానవశక్తికి మించిన ఆత్మదృఢత్వకర్తవ్యముల గావించుచున్నారు. ఎవ్వరైనను శ్రీత్రైచునువ్యూడు వీరిదృష్టికి పడినతోడనే వాడు భూమి మీద జన్మమె త్రినమొదలు ఎదివరకు చేసినచర్యలను, యికమీద వానికి రాబోవునుభవములను పూర్వగుచ్చిపట్టు ఏపాటివంకర డొంగయంతేక ఉండవలయుండునట్లుగా చెప్పదురు. ఎట్టిప్రశ్నలకు గాని జవాబుచెప్పటయందు వీరిదేవతాత్మకీని వెల్లడించుచున్నది. వీరితత్వమును పరీక్షింపవలయునని కొందరు మూఢులు వీరికి గోచరమైనతోడనే వారిమాధత్వమును వారికి తెలియబరచి యా మూఢులకు సదుపదేశము గావించిరి. ఇట్టి విషయములుగాని, ప్రశ్నలుగాని చెప్పినందుకు వీరిఒక చిల్లికప్పయైనను తీసికొనరు. ప్రజలను పాపకార్యములనుండి తొలగించి ధర్మమార్గమున ప్రవర్తించునట్లు చేయుటయే ఈ లింగరాజులగారి తత్వముయొక్క ముఖ్యోద్దేశము. ఈ ప్రాంతములందు లింగరాజులు గారిపలుకు నువర్ణమున మొనరుచునియు వేదవాక్యమనియు ఎప్పుడకు చున్నది. ఇదిగాక వీరు సంచరించుచుండు ప్రతిశ్రేణియందును నిరంతర మున్నదానము జరుగునట్టి ధర్మశ్రమలను స్థాపించుటకుగాను కంకణము కట్టుకొన్నారు. మొదటిసత్రము ఈ గ్రామమునందే స్థాపింపబడినది. రెండవసత్రము యిదేతాలూకా గంభీరము నందు స్థాపింపబడినది.

చుట్టుపట్టునుమారు 80 మైళ్ళవరకును ఈలింగరాజుగారి తేజోమయమగు దైవశక్తి వ్యాపించి ప్రతిజోషానువందలకొని జనులు వీరినిసందర్శించి వీరిసన్న్విధనలనంది ధర్మవర్తన లగుచుండుట యేకాక తమగ్రామములలో ధర్మశ్రమలను స్థాపించుకొనరకు వీరిని అప్సానించుచున్నారు. కాని వీరుసర్కారు ఉద్యోగమున నుండుట బట్టి అన్ని గ్రామములను వెళ్ళుటకు వీలులేక సమీప గ్రామములకుమాత్రముపోయి వీరికిగల అమానుషమై తేజోమయమగు ప్రజాకర్షణ శక్తివలన తమసంకల్పమును నిర్విఘ్నము గాను జయప్రదముగాను కొనసాగించుకొనుచున్నారు.

ఈ నెల 4 వ తేదీన అనగా మహాశివరాత్రి అయిన మరునటిదినమున వీరితత్వశక్తిని గ్రామవాసు లందరిని ప్రదర్శించిరి. అదిఎట్లు:— వీరు శివాలయములో లింగార్చన యొనర్చి పూజ ముగిసినతర్వాత ప్రజలందరు చూచుచుండగా ఒకపుష్పమును తీసి శివలింగముపై చేసిరి. ఆ పుష్పము క్రిందికి వ్రాలుచుండగా వీరు “నిలు”మని చెప్పినతోడనే ఆపుష్పముక్రిందికివ్రాలక శివలింగముపై సుమారు 4 అంగుళముల ఎత్తుమీద ఏలాటిపట్టును ఆధారము ను లేక ఉండినది యున్నట్లు గాలిలో నిలచినది. పుష్పము ఎండి పోయినను యిప్పటికిని గాలిలోనే నిలిచియున్నది.

అదేమి తత్వోపదేశమోగాని వంశపారంపర్యముగా పగ సాధించుచుండిన ఈగ్రామవాసు లందరును ఈ లింగరాజులుగారి సన్న్విధనలనందియెట్టివైషమ్యములను లేక అన్యోన్యమైత్రి చేతను, విశ్వాసముతోను మిగత ప్రజల శ్రేయోభివృద్ధికిగాను పాటుపడుటకు కంకణముల దాల్చినారు.

ఈ లింగరాజులుగారు చేయునట్టి మానవశక్తికి మించిన అమృతకార్యములు పెక్కులు గలవుగాని లేఖ చాలపెద్దదియగునని తలంచి ఇంతటితో విరమించుకొన్నారు.

ఏదియెట్లున్నను ఈజ్ఞాపకాలమందు ఈలింగరాజులుగారు ఈజిల్లువచ్చి, ధర్మశ్రమలను స్థాపించుటకు కంకణము కట్టుకొని ప్రజల మంచి ఫితిగలుటకుగాను పాటుపడు చుండుట మాడగా సర్వోత్కృష్టము మాజిల్లమై ముఖ్యముగా ఈతాలూకాలోని ప్రజలపై తన దయార్ద్రదృష్టిని ప్రసరించినట్లు తోచుచున్నది.

సర్వోత్కృష్టము లింగరాజులుగారికి ఆయురారోగ్యముల నొసంగి రక్షించుగాక. ప్రజలను వీరితత్వబోధనలనంది ధర్మముల నవలంబించి ఇహపరములందును సుఖించురు గాక!

బి. తిరుమలరావు,

ఉపాధ్యాయుడు, బోర్డువెలి మెంటరీపాఠశాల, ముదిగల్లు.

వృత్తాంతలేఖలు

వైదక శ్లేపలి

(ఒక విలేఖరి)

గాంధీమానము-మహాశివరాత్రి

మార్చి 8:—ఈ గ్రామములో కాంగ్రెసు సంఘమువారు ఖద్దర దీపోను యూదు నెలకోబలక్రింద తెరచి అప్పదవ్వడు చుట్టుకక్కల గ్రామములకు గొప్పయి వికలించుచున్నాడు. కాంగ్రెసు సంఘములో ప్రస్తుతం 60 మంది సభ్యులు చేరినారు. శివరాత్రి మహాత్మ్యములో కానుకగా యాత్రికులనుండి రూ. 110-8-10 వసూలుచేసి గాంధీపూజానిధి క్రింద బంతులకు నివ్వయించిరి. ఖద్దర చాల మంది కొనుచున్నాడు. శివరాత్రిలో బహిరంగ సభలు రెండు జరిగినది. మొత్తము రద్దీ.

నెల్లూరు

(ఒకవిలేఖరినుండి)

అష్టావధానము

(9-8-24) ఆదివారమునాడు నెల్లూరు మూలపేటలో మున్సిపల మిడిల్ స్కూలు భవనమున శ్రీమజ్జానబోధాశ్రమము వారికోరికపై శ్రీయంత్ర అముల వేంకటేశ్వరవిగారు ఆంధ్రభాష యందు దష్టావధానమొనరించిరి. కవిత్వము, కల్పనము, సమస్య, దత్తము, నిషేధము, చీట్లాట, అప్రస్తుతప్రశంస, ఛందోబద్ధసంభాషణమునను నవధానములు జరుపబడినవి. బ్ర|| శ్రీ|| గజాలపల్లి మాను మచ్చాశ్రీ గారధ్యక్షత వహించిరి. చాలమంది విద్యార్థులు చేరి యుండిరి. అతిబాల్యమున నున్న యవధానిగారి యుత్సాహము సభ్యుల నానందాభి నోలబడించెను. ధారణలో కొంచెము లోపముగలిగిననవధానము జయప్రదముగా నిర్వహింపబడినది. నెల్లూరులో మొన్న మొన్న జరిగిన యవధానములకన్న నిది యెంతయేని స్తుతిపాత్రమని చెప్పవచ్చును. అవధానాంతమున నతధానిగారిని మెచ్చుకొనుచు శ్రీయంత్రులు పాటూరి ముబ్బయ్యగారు (సింహపురిప్రతికాధిపతులు) గంభీరోపన్యాసమొనరిరి. అవధాని గారు తామనధాన మొచ్చుటకు గల కారణములవిశదీకరించి చెప్పినను కొందరధ్యము చేసికొనకుండు టుంటిత్యము. అనంతరము మాను మచ్చాశ్రీ గారు రాకుకవిత్వము సభ్యులించి యవధాని గారవధాన మొనర్చుట భావకు మేలు చేపాగవదనియు, వీరింతటి కృషి భాషాభివృద్ధికి సలిపినచో మహాన్నతదశ నొందగలరనియు, సిగ్గువయసున నున్న వీరి యాయుత్సాహము స్తుతిపాత్రమనియుండమయుపన్యాసమున జెప్పిరి. అవధానిగారిని భావకు దోడ్పడవలయునని కోరిరి. అధ్యక్షునకును, అవధానిగారికిని, సభ్యులకును వందనములతో సభ ముగిసెను.

శ్రీమజ్జాన బోధాశ్రమము

ఈ యాశ్రమము మూలపేట (నెల్లూరు) లో నేడనిమిది మాసములనుండి యుత్సాహముతో పనిసేయుచున్నది. భాషాభివృద్ధియే వీరి ముఖ్యోద్యమము. ఇందు కొందరు పెద్దలు ఆంధ్రప్రతిక, కారద భారతి మొదలగు పత్రికలను దెప్పించి యిచ్చుచున్నారు. కృష్ణాపత్రిక, నవ్యులతోట పత్రికలను ఆశ్రమమువారే తెప్పించుచున్నారు. వీరి గ్రంథమాలయందు సుమారు ఆరవందలగ్రంథములున్నవి. ప్రతివారమును సాధారణముగా నిచ్చుట మత, సాంఘిక, రాజకీయాది విషయములగుర్చి వర్ణ జరుగుచుండును. బాలకుల యభివృద్ధికి యాయాశ్రమమువారు పాటుపడుచుండుట ప్రశంసనీయము. కవిగారివలన నష్టావధానము జరిపించి తమ భాషాభిమానము జూపించినందులకు ప్రశంసించబడదగి యుండిరి.

పాలంటీరు కావలయును

భీమవరంబో 18 తేదీని గాంధీ ప్రథమహాత్మ్యమును జయప్రదముగా నడుపుటకు కృత్యుడ నేరకులు కావలయును. గాన భీమవరం తాలూకాలో యిదివరకు పాలంటీరుగా పని చేసినవారు యొకమందు పనిచేయ నిచ్చగించువారును, మార్చి 18 తారీఖు మధ్యాహ్నమునకే వారి పాలంటీరు దుస్తుతో సహా భీమవరం రావలెనని జాబిని ప్రార్థించుచున్నాను. ఈ మహాత్మ్యము నవలంబించుటకు జనులు విశేషముగా వచ్చినయి, గాన, పాలంటీరు అవశ్యము కావలయును.

వేలూరి సత్యనారాయణ.

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు దివ్యమృతము
ప్రతి హాపులో దొరకును

చక్క-నిడబ్బితో నహా సీసా 1-కి రు 0-10-0; డజన్ 1-కి రు 6-4-0. ప్రతియింట నుండదగినది
అమృతాంజనము డిపో, 6, తంబుకెట్టి వీధి, మదరాసు లేక 109 ప్రేరి రోడ్డు, బొంబాయి.

Most Thrilling !

ఆత్మద్భుతంగా పరిశోధకనవలలు

Most Interesting !!

కన్నపదాంగ పగటి-చుక్క ఆగిరాముడు

Set Rs. 2-0-0

నెట్టు రు. 2-0-0.

రెండవ కూర్పు రు. 0-10-0

ఈ నవలలు చదువ మొదలెడిన తరువాత ముగించుకొనున తోచదనట నిశ్చితము. ఇట్టి పరిశోధకనవలలు తెలుగునం దీవంతు వెలువడి యుండలేదు. చదివినవారికి నిద్రచు !!

మంచి తెలుసుము !

మటువకుడు !!

బ్రహ్మశ్రీ చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహం పంతులుగారి
(గంధములు (ర. 15-14-0 విలువ గలవి) ఒకేసారి కొనుపాటి మృగైతె లాభము
వలెను రు. 10 లకే ఇవ్వబడును. తైలబ్రహ్మ, ఉపాధ్యాయులకు, శ్రీలక్ష్మి,
విద్యార్థులకు ఇట్టి పనులు మరల లభింపదు. బహులాభకరము !!

గంధముల వివరములు.

గంధములు	0 12 0	విశేషములు	1, 2	0 8 0
గంధములు	0 12 0	2. గంధములు		
నిర్ధారిత	0 12 0	గంధములు		0 4 0
గురుగోవిందు చరిత్ర	0 12 0	గంధములు		0 8 0
శా.క చరిత్ర	0 12 0	గంధములు		0 8 0
కౌముదము	1 0 0	గంధములు		0 8 0
సాంకేతికము	1 0 0	గంధములు		0 6 0
రామచంద్రవిజయము	0 10 0	గంధములు		0 8 0
హేమలత	0 12 0	గంధములు		0 12 0
కవిమంజరి	0 6 0	గంధములు		0 12 0
స్వప్నవేణి	0 6 0	గంధములు		1 0 0
భారతీయ భావము	0 8 0	గంధములు		1 0 0
మనమనము	0 4 0	గంధములు		0 10 0

మొత్తం రు 15 14 0

బ్రహ్మశ్రీ చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహం పంతులుగారి గంధములు గ్రంథములు
చక్కని గ్రంథములను ముద్రించుచున్నది. ముద్రించుచున్న గ్రంథములు బొమ్మ
కు దగ్గర. మొ. రు. 0-8-0 మాత్రమే.

అనసూయ:—చక్కని నాటకము రు 0-12-0. శ్రీహనుంజరి
లక్ష్మీనరసింహం గారి పంతులుగారి “సాక్షి” నాలుగు భాగాలు మొ. రు. 7-4-0

భీష్మపర్వ:—వీరకవితా. మొ. రు. 0-12-0. రంగంబిరమా.
బ్రహ్మశ్రీ చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహం పంతులుగారి “సాక్షి” నాలుగు భాగాలు మొ. రు. 0-12-0

తేజసింగు: (తీర్థసంగ్రహ) రాజా ప్రతాపసింహ కవిమంజరి చరిత్రము.
మొ. రు. 0-12-0. రాజా ప్రతాపసింహ కవిమంజరి చరిత్రము.
మొ. రు. 0-12-0. రాజా ప్రతాపసింహ కవిమంజరి చరిత్రము.
మొ. రు. 0-12-0.

1924 జనవరి 1 లగాయత ఉపాధ్యాయు లందరికిని మా సన్మతి వాచకములకు రు 1 కి 0-2-0 అక్షాలు కమిషను ఇయ్యబడును.
ప్రతి అక్షాలోను 1/3 పాళ్లు అధ్యక్షుగా బహుళము. అధ్యక్షులకి అక్షులు ప పబ్లికేషన్ ప్రకటనలోను ఒక పాళ్లు లాభము లాభదాయకము. ఉపాధ్యాయులకు పంపబడును.
రు. 10 లు మించిన ప్రతి అక్షాలోను రు. 0-2-0 కంటే ఎక్కువ మొదలగు ప్రకటనములకు మాత్రమే ఇవ్వబడును. క్యాటలాగును అలాచీటి ప పంపెను.

వలయువారు:—

కె. యల్. యన్. సోమయాజులు, గోదావరి ముక్ డిపో, రాజమండ్రి.